

Zkvalitnění odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky

Bc. Miroslav Sýkora

Diplomová práce
2021

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Miroslav Sýkora
Osobní číslo:	L19728
Studijní program:	N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Studijní obor:	Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Zkvalitnění odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky

Zásady pro vypracování

1. Proveďte kritickou literární rešerši týkající se odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky.
2. Definujte legislativní rámec odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky.
3. Analyzujte současný stav odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky.
4. Vytvořte návrhy pro zkvalitnění odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky.

Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HANUŠKA, Zdeněk, 2008. *Organizace jednotek požární ochrany*. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-035-7.
 2. TRČKA, Martin, 2013. *Provádění požárního zásahu*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-135-4.
 3. WALLINGTON, Neil, 2012. *The World Encyclopedia of Fire Engines & Firefighting: Fire and rescue – an illustrated guide to fire trucks around the world, with 700 pictures of modern and historical appliances*. London, Lorenz Books. ISBN: 9780754820796.
- Další odborná literatura podle doporučení vedoucího práce.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Marek Tomašík, Ph.D.**
Ústav krizového řízení

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2020**

Termín odevzdání diplomové práce: **14. května 2021**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 5. 8. 2021

Jméno a příjmení studenta: Bc. Miroslav Sýkora

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

V této diplomové práci je řešena odborná příprava příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky. Cílem mé práce je zhodnocení aktuálního stavu a kvality odborné přípravy hasičů zařazených v jednotkách požární ochrany v rámci hasičského záchranného sboru. V teoretické části je zahrnuta literární rešerše a legislativní rámec odborné přípravy, které jsou základem pro praktickou část. V části praktické se nachází zhodnocení současného stavu odborné přípravy, návrhy pro její zlepšení a návrhy pro případnou aplikaci do praxe.

Klíčová slova: hasiči, příprava, odbornost, připravenost, výcvik, vzdělání, záchrana

ABSTRACT

This diploma thesis deals with a specialized training of the firefighters of the Fire Rescue Service of Zlin Region. The aim of this thesis is to evaluate the current state and quality of the specialized training of the firefighters who serve in the fire units of the Fire Rescue Service. The theoretical part is aimed at a literature review and a legislative framework which are the basis for the practical part. The practical part focuses on the evaluation of the current state of the specialized training as well as on the suggestions for its improvement and for the possible application into practice.

Keywords: firefighters, preparation, expertise, preparedness, training, education, rescue

„Průměrný výcvik vychovává průměrného hasiče.“ William Greenwood

Rád bych na tomto místě poděkoval svému vedoucímu diplomové práce panu Mgr. Markovi Tomašíkovi, Ph.D. za jeho rady a cenné připomínky.

Dále poděkování patří mé rodině za podporu při studiu, mým nadřízeným a kolegům, kteří ovlivnili mé působení u bezpečnostního sboru a také všem, kteří měli vliv na vznik této diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY.....	13
TEORETICKÁ ČÁST.....	14
1 HISTORICKÝ VÝVOJ	15
1.1 BOJ S OHNĚM VE STAROVĚKÉM ŘÍMĚ.....	15
1.2 BOJ S OHNĚM V BRITÁNII	16
1.3 16., 17. A 18. STOLETÍ V EVROPĚ.....	17
1.4 19. STOLETÍ V EVROPĚ.....	18
1.5 20. STOLETÍ V EVROPĚ.....	19
1.6 MODERNÍ POJETÍ POŽÁRNÍ OCHRANY	19
2 VÝVOJ POŽÁRNÍ OCHRANY V ČESKÉ REPUBLICE	21
2.1 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY	22
2.1.1 Generální ředitelství HZS ČR	24
2.2 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	25
3 LEGISLATIVNÍ RÁMEC ODBORNÉ PŘÍPRAVY HZS ČR.....	26
3.1 ODBORNÁ ZPŮSOBILOST.....	26
3.2 ODBORNÁ PŘÍPRAVA	27
3.2.1 Plán odborné přípravy	27
3.2.2 Tělesná příprava	30
3.2.3 Vstupní příprava nováčků.....	30
3.3 NÁSTUPNÍ ODBORNÝ VÝCVIK	31
3.4 KURZ STROJNÍKŮ.....	31
3.5 SPECIÁLNÍ SLUŽBY	32
3.5.1 Chemická služba.....	32
3.5.2 Technická služba	32
3.5.3 Spojová služba.....	33
3.5.4 Strojní služba	33
3.6 TAKTICKÉ ŘÍZENÍ	33
3.7 NORMY ZNALOSTÍ	34
3.8 SPECIALIZAČNÍ KURZY	34
3.8.1 Hasič – lezec	34
3.8.2 Vůdce malého plavidla	35
3.8.3 Vyprošťování osob z havarovaných vozidel	35
3.8.4 Kurz jeřábníků a vazačů	35
3.8.5 Manipulace se zvířaty při mimořádných událostech	35
3.8.6 Neodkladná zdravotnická pomoc	36
3.8.7 Obsluha přenosných motorových pil v JPO	36

3.8.8	Instruktor obsluhy CCS – Cobra	36
3.8.9	Dekontaminace hasičů	36
3.8.10	Radiační ochrana	37
3.9	PROVĚŘOVACÍ A TAKTICKÁ CVIČENÍ	37
3.10	VÝCVIK V ZAŘÍZENÍ PRO SIMULACI REÁLNÝCH PODMÍNEK POŽÁRU	37
3.11	VÝCVIK V POLYGONU	39
3.12	PŘEZKOUŠENÍ ZNALOSTÍ.....	40
ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI		41
PRAKTICKÁ ČÁST		42
4	PŘÍSLUŠNÍCI HZS ČR A JEJICH NÁPLŇ PRÁCE.....	43
4.1	PŘIJETÍ DO SLUŽEBNÍHO POMĚRU K HZS ČR.....	43
4.2	POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDĚLÁNÍ UCHAZEČŮ	44
4.3	ORGANIZACE PRÁCE.....	45
4.3.1	Organizační a operační řízení	45
5	VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ V ORGANIZACI	46
5.1	POZITIVA ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ.....	47
5.2	KVALITA LEKTOROVÁNÍ.....	47
5.3	ANALÝZA PŘEZKOUŠENÍ VYBRANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ	48
5.3.1	Výsledky analýzy	49
6	METODA PRŮZKUMU	50
6.1	BRAINSTORMING	56
6.2	ZÁVĚR PRŮZKUMU	57
7	NÁVRHY NA ZKVALITNĚNÍ ODBORNÉ PŘÍPRAVY	58
7.1	ÚPRAVA SOUČASNÉ LEGISLATIVY	58
7.2	ÚPRAVA DENNÍHO ŘÁDU SMĚNY	60
7.3	ŠKOLICÍ STŘEDISKO HZS KRAJE.....	62
7.3.1	Požární zásah	63
7.3.2	Zásah s únikem nebezpečné látky	64
7.3.3	Dopravní nehoda	65
7.3.4	Zásah ve výšce a nad volnou hloubkou.....	66
7.3.5	Záchrana osob ze závalů a sutin	67
7.3.6	Cílové skupiny výcvikového areálu v rámci HZS ZLK.....	67
7.3.7	Výcvikové středisko Vienne – Francie.....	69
7.4	VYDÁNÍ JEDNOTNÉ METODIKY ODBORNÉ PŘÍPRAVY.....	70
7.5	FINANČNÍ PROSTŘEDKY PRO ODBORNOU PŘÍPRAVU.....	72
7.6	SPOLUPRÁCE S AUTOMOBILKAMI	72
7.7	ZÁKON O IZS – SPOLUPRÁCE ZZS A HZS	74
7.7.1	Paušální platba.....	74

7.7.2	Přesné vyčíslení částky	75
7.7.3	Vytvoření fondu.....	75
7.7.4	Katalogový soubor typových činností	75
7.8	SPOLUPRÁCE S MINISTERSTVEM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	77
7.9	ROZŠÍŘENÍ VSTUPNÍ PŘÍPRAVY NOVÁČKŮ.....	77
7.9.1	Časová dotace kurzu NOV	78
7.9.2	Návrh časové dotace kurzu NOV	81
7.10	VÝCVIK INSTRUKTORŮ	82
7.11	SJEDNOCENÍ HODIN V LEGISLATIVĚ	83
7.12	KONSPEKTY ODBORNÉ PŘÍPRAVY	84
7.13	ODBORNÁ PŘÍPRAVA HASIČŮ – STROJNÍKŮ	85
7.14	ODBORNÁ PŘÍPRAVA SE SPECIALISTY Z DÍLČÍCH OBORŮ A ODVĚTVÍ.....	86
7.15	PSYCHOLOGICKÁ PŘIPRAVENOST PŘÍSLUŠNÍKŮ	86
ZÁVĚR		89
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		90
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		94
SEZNAM OBRÁZKŮ		95
SEZNAM TABULEK.....		96
SEZNAM GRAFŮ		97

ÚVOD

V celé historii lidstva je oheň pro člověka velmi dobrým pomocníkem, ale velkým nepřítelem zároveň. I dnes ve 21. století dokáže oheň napáchat obrovské škody na majetku, ale bohužel i na lidských životech. Navzdory bezpečnostním předpisům a technologickému pokroku představuje požár obrovské bezprostřední ohrožení pro lidstvo a v dnešní době dokáže velmi ovlivnit fungování veškerých systémů a kritické infrastruktury.

Abychom se jako lidstvo dokázali bránit tomuto živlu, je potřeba mít precizně připraven systém, který v případě mimořádné události účinně zasáhne v místech, kde to situace vyžaduje. V dnešní době však hasiči nezasahují jen u požárů. Ba naopak, hašení požárů dnes obsahuje přibližně 20 procent činností jednotek požární ochrany. Proto je nutné zaměřit se na neustále navyšující se požadavky na výcvik hasičů, na to aby měli příslušníci zařazení v jednotkách dostatečný časový prostor na svůj výcvik, a také vhodné prostředky a prostory pro jeho realizaci.

Téma diplomové práce „Zkvalitnění odborné přípravy příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky“ (dále jen „HZS ČR“) jsem si vybral, jelikož jsem již téměř 15 let profesionální hasič u Hasičského záchranného sboru Zlínského kraje (dále jen „HZS ZLK“). Dvanáct let jsem byl zařazen jako příslušník jednotky ve funkcích hasič, hasič – strojník, zástupce velitele družstva a od roku 2019 jsem zařazen ve funkci specialisty integrovaného záchranného systému a řízení jednotek požární ochrany, kde mou hlavní náplní práce je školení a výcvik hasičů. V době, kdy je celý svět sužován pandemií koronaviru, kdy už tak vytížení hasiči provádí činnosti nad rámec svých povinností, je toto téma více než aktuální.

Za 12 let ve výjezdové jednotce hasičského záchranného sboru (dále jen „HZS“) jsem kromě hasiče, strojníka a velitele zastával i instruktorské funkce, a to pro oblast vyprošťování u dopravních nehod, pro flashover kontejner, který simuluje reálné podmínky požáru v uzavřeném prostoru a pro poskytování první pomoci. Za tuto dobu jsem mohl pozorovat, že odborná příprava, ať už teoretická či praktická se neustále vyvíjí a je potřeba na ni nepřetržitě pracovat. Ve své diplomové práci bych chtěl zhodnotit, jak odborná příprava profesionálních jednotek požární ochrany v současné době probíhá, vytěžit co nejvíce informací od samotných hasičů, kteří se výcviků zúčastňují či dokonce výcvik vedou a navrhnout řešení, metody a prostředky, které by měly efekt zlepšení odborné stránky hasičů napříč širokému množství odborných témat.

Jako zásadní pro mou diplomovou práci byly rozhovory s hasiči s různými specializacemi, jako například chemická, strojní, lezecká nebo s hasiči, kteří jsou ve funkcích velitelů a velmi často odbornou přípravu hasičů sami provádějí.

Očekávám, že výsledky své práce budu moci v budoucnu využít ve své současné funkci u HZS ZLK.

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Diplomová práce se zabývá odbornou přípravou příslušníků HZS v rámci výkonu služby u jednotek požární ochrany (dále jen „JPO“). Stanoveným cílem práce je zhodnocení současné legislativy, literární podpory pro odbornou přípravu a stanovení návrhů pro zefektivnění výcviku hasičů.

Byly stanoveny tyto dílčí cíle:

- zpracovat literární rešerši v oblasti odborné přípravy, školení a výcviku,
- vymezit zodpovědnost za akceschopnost a připravenost příslušníků v JPO,
- navrhnout metody, změny a aktualizace pro zlepšení odborné přípravy hasičů.

Při zpracování diplomové práce jsem využil metodu vícezdrojového sběru informací z internetových zdrojů, odborné literatury, interních předpisů HZS ČR a HZS ZLK. Za dobu svého působení u HZS ZLK jsem nasbíral širokou škálu zkušeností a informací, které jsem využil při tvorbě této diplomové práce. Metodou dotazování formou rozhovorů s některými hasiči v rámci HZS ZLK, jsem se snažil vytěžit názory na odbornou přípravu, její nedostatky a celkový pohled na efektivitu výcviku. Výstupem z těchto rozhovorů byl základ pro brainstorming s příslušníky ve vedoucích funkcích, kteří jsou za odbornou přípravu hasičů v dílčích jednotkách zodpovědní.

Při zpracování diplomové práce jsem použil metody dotazování, pozorování, vícezdrojový sběr informací, uplatnění svých zkušeností z praxe a vyhodnocování.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ

Ve chvíli, kdy člověk objevil oheň, musel současně přijít k myšlence, jak tento živel zkrotit, v případě, že se mu vymkne kontrole. První primitivní náznaky boje s ohněm jsou datovány do období Římského impéria, avšak o vývoji hasičských metod můžeme mluvit až v 17. století. V této době se začaly objevovat první hasičské stříkačky, které byly nejprve taženy lidmi, posléze koňmi a tyto posléze nahradily parní stříkačky. Revolucí pak byly první spalovací motory, které zapříčinily změnu způsobu boje s ohněm. Hasiči, ať už profesionální či dobrovolní, dnes představují největší celosvětovou záchrannářskou organizaci, která dokáže držet krok s rychle měnícím se světem. Základními prostředky pro zvládnutí požáru jsou hlavně požární vozidla a výzbroj samotných hasičů. Avšak tou nejdůležitější věcí není technika, nýbrž hasič, který s touto technikou musí umět velmi dobře zacházet a to za jakéhokoli počasí v kteroukoli denní i noční dobu. Hasič se musí umět rychle a bezpečně dostat na místo mimořádné události a stejně bezpečně a s rozvahou si musí počínat při záchranných pracích a likvidacích požárů. Práce hasiče dnes, je naprosto jiná, než v době, kdy vznikaly první dobrovolné požární hlídky a hasičské sbory. Doba plná nových technologií, velkých průmyslových celků a používání nových materiálů pro výrobu různých statků, zavdává podnět k novým pohledům na výcvik hasičů. Práce hasiče se stala velmi riskantním povoláním, ale proto, aby míra nebezpečí byla snížena na co nejnižší přípustnou mez, je kladen důraz na svědomitou odbornou přípravu a vzdělávání hasičů. Jedním z důležitých faktorů při práci u hasičského sboru je neustálý výcvik a simulace různorodých událostí, učení se z vlastních chyb, které by mohly zapříčinit zranění či smrt člověka nebo hasiče samotného. (Wallington, 2012)

1.1 Boj s ohněm ve starověkém Římě

První pokus o vytvoření první ruční hasičské stříkačky je připisován člověku jménem Ctesibus, který žil v Alexandrii zhruba ve 2. století př. n. l. a jeho stříkačka byla schopna vytrysknout směrem k ohni proud vody. V dnešní době, bychom mohli hledat podobu u vodního ručního hasicího přístroje. Tehdy se tato stříkačka podobala velké injekční stříkačce, přibližně 1 metr dlouhé, kde byl jednoduchý píst, který před sebou tlačil vodu uvnitř válce. Jeho malá účinnost samozřejmě svědčí o tom, že v těchto dobách požáry spíše uhasínaly přirozeně a spálily vše, co jim přišlo do cesty. Z období Římské říše jsou dochovány záznamy, ve kterých se píše hned o několika velkých požárech s obrovskými materiálními škodami. Roku 6 n. l. jeden takový požár zničil čtvrtinu budov v samotném

centru Říma a právě po tomto požáru, začali lidé organizovat požární ochranu jako takovou, ve snaze předejít podobným katastrofám a ochránit rostoucí impérium a rychle rozvíjející se města. Císař Augustus zjistil, že Řím potřebuje k úspěšné likvidaci požáru efektivní prostředky a proto vytvořil oddíly mužů, které měly za úkol s tímto živlem bojovat. Těmto lidem se říkalo vigilové. Tito sloužili ve dvou směnách, a to denní a noční. Důležitější z nich byly ty přes noc, kdy měli hasiči za úkol, v době kdy ostatní obyvatelé spí, likvidovat malé ohně, které by mohly zapříčinit katastrofu. Jako účinná se tehdy stala metoda „živého řetězu“, kterou známe dodnes, kdy si členové jednotek a náhodní pomocníci podávali z ruky do ruky nádoby s vodou. Tento postup byl mnohem efektivnější, než když každý běhal sám se svým vědrem tam a zpět. V případě rychle se rozšiřujícího a nekontrolovatelného požáru, měli další členové těchto hasičských sborů za úkol stržení budov, které stály po trase šíření požáru a přerušení řetězové reakce tak, aby se požár nedostal ke všem budovám stojících v této řadě. (Wallington, 2012)

Hasičský sbor vigilů čítal přibližně 600 mužů a císař Augustus je rozdělil do 14 – ti okresů po celém Římě. Kromě hasičského sboru vznikl také sbor policejní, který byl ale mnohem větší, a to 7000 mužů. Tyto sbory byly velmi dobře organizovány, vycvičeny, ale také velmi dobře vybaveny. Velitelskou funkci zastával tzv. „prefekt“, jehož moc byla obrovská. Kromě toho, že vedl sbor, vykonával soudnictví nad paliči a zloději a jeho funkce měla také značný politický vliv. Sbor vigilů se podobal dnešní armádě, byl ubytován v kasárnách, přísně cvičen, dobře placen a byla vyžadována přísná kázeň. Ze začátku byli členy sboru osvobození otroci, ale později se ke sboru přidávali i obyčejní měšťané. Uniforma vigilů se velice podobala vojenské a ke svolání vigilů se používaly například hasičské trubky. Tito hasiči měli na tu dobu velmi dobré vybavení jako žebřík, bourací nářadí, lana a stříkačky. (Požáry.cz, 2010)

1.2 Boj s ohněm v Británii

Spolu se zánikem Římské říše však zanikly i veškeré objevy týkajících se požární ochrany. Posléze se kladl důraz na záchranu osob a majetku, kdežto požár se nechával dohořet. V Británii v roce 619 a v roce 624 n. l. velké požáry v krátkém období zničily podstatnou část města Canterbury a v letech 798 a 982 n. l. měly dva velké požáry na svědomí i město Londýn. Historickým milníkem byl rok 1086, kdy vznikla první známá legislativa týkající se požární ochrany, a sice ta, která zakazovala po stanovené noční hodině použití otevřeného ohně v obydlí. Jelikož obyvatelé města neměli jinou možnost, než použití

svíčky jako způsobu osvětlení interiéru, byl tento zákon velmi neoblíben, a proto byl brzy odvolán. Z roku 1189 jsou zmínky a první požární prevenci týkají se staveb, kdy první primátor Londýna Henry Fitzalwin vydal v platnost městskou vyhlášku, která měla za úkol nařídít mezery mezi nově stavěnými domy a doporučovala jako stavební materiál kámen a hliněné střechy, na rozdíl od dříve používaných materiálů jako byly dřevo a sláma. I přes velkou snahu se však nepodařilo zabránit požárům, a to ani tomu největšímu v roce 1212, který se rozšířil i přes řeku Temži a měl na svědomí přibližně 3000 lidských životů. (Wallington, 2012)

1.3 16., 17. a 18. století v Evropě

Velké požáry se nevyhýbaly ani dalším částem Evropy. Na pomoc v boji s ohněm vynalezli v 16. století Portugalci velké železné stříkačky, které ale potřebovaly k obsluze velké množství lidí, kteří museli nejprve stříkačku ručně naplnit vodou a poté ji bylo možno odnést a začít hasit. Roku 1518 vznikla v německém Augsburgu první stříkačka připevněná na povozu. Důležitým bodem v historii byl druhý velký požár ve městě Londýn roku 1666, kdy požár udeřil takovou silou, že byli občané nuceni zbourat mnoho budov tak, aby vytvořili z jejich trosk bariéru, která bránila dalšímu šíření plamenů. Tento požár měl na svědomí 13000 domů, 84 kostelů, 44 cechovních budov a z více než 100000 obyvatel Londýna se stali bezdomovci. V důsledku tohoto požáru začaly vznikat hasičské oddíly a během dalších padesáti let, prodělal vývoj požární ochrany obrovský pokrok. V Londýně roku 1680, jako reakce na ničivý požár, vznikl tzv. „Fire Office“, tedy doslova požární úřad, kde si mohli obyvatelé zajistit pojištění svého majetku a případných škod způsobených požárem. Tento podnik však brzy zanikl, jelikož vyplácel velké množství náhrad. O něco později však vznikla pojišťovna, která fungovala na jiném principu, tentokrát totiž zřídila vlastní hasičský oddíl, který svou činností omezoval vznik škod, a tedy snižoval výši vyplácených náhrad. Roku 1720 působilo v Londýně 20 hasičských sborů, které byly organizovány dílčími pojišťovnami. Každý sbor měl své hasiče a jednotky byly od sebe odlišeny uniformami. Při požáru bylo nejprve nutno zjistit, u které z pojišťoven je dům pojištěn a dle toho byla vyslána příslušná požární jednotka. K tomu sloužily identifikační cedulky umístěné na budovách. Konkurence mezi pojišťovnami rostla a za pět let, tedy v roce 1725 byl počet hasičských sborů dvojnásobný. Situace vygradovala natolik, že když hasiči, kteří jako první dorazili na místo požáru, zjistili, že dům je pojištěn u jiné pojišťovny, přerušili okamžitě záchranné práce a pouze sledovali, jak budovu polykají plameny. Dokonce se našli i tací, kteří při příjezdu

té správné hasičské jednotky záměrně překáželi a komplikovali zásah. Tento stav se nezměnil po celé jedno století, avšak co se změnilo k lepšímu, byla výstroj a výzbroj hasičů. V roce 1774 vypomáhal při založení hasičského sboru v New Yorku sám George Washington a v tu samou dobu ve Francii Napoleon Bonaparte. Ten zajistil vytvoření hasičského sboru na ochranu Paříže z některých členů armády. Tento sbor vystupoval pod názvem Brigade de Sapeurs – Pompiers. Roku 1800 měli tyto muži k dispozici 30 ručních stříkaček. V téže době však byly v Británii hasičské jednotky velmi špatně organizovány z řad dobrovolníků nebo jen částečně placených zaměstnanců. (Wallington, 2012)

1.4 19. století v Evropě

To, že při zdolávání požárů panuje chaos, zvedalo ze židlí představitele skotského města Edinburgh, a proto v roce 1824 sloučili špatně organizované nezávislé požární jednotky v první městský hasičský sbor s názvem „Edinburgh Fire Engine Establishment“. Proto, aby bylo hašení organizované a mělo smysl, musela nastat změna ve vedení, a proto velení nad hasičskou jednotkou dostal na povel 24letý James Braidwood, který nelenil a ihned zahájil výcvik celého sboru, který čítal 80 mužů. Denně muže cepoval a cvičil s žebříky, učil je pracovat na střeších domů a dopravovat na ně hasební vodu. Netrvalo dlouho a Edinburgh měl nejlepší hasičský sbor v zemi. Zprávy o Edinburghském hasičském sboru se rychle dostaly do Londýna, kde v té době byla situace kritická, díky rostoucímu počtu výrobních podniků a s ním spojené hustě osídlené obytné zástavby. Proto roku 1826 započalo slučování požárních jednotek dílčích pojišťoven do jednoho fungujícího hasičského sboru. Roku 1832 byl do Londýna pozván velitel Edinburghské jednotky Braidwood a bylo mu nabídnuto místo vrchního dozorce hasičského sboru „London Fire Engine Establishment“. Braidwood tuto roli přijal a velel 80 hasičům v 19 hasičských stanic. Problémem však bylo, že obrovský Londýn měl k dispozici stejný počet hasičů jako malý Edinburgh. Proto na sebe navýšení hasičů nenechal dlouho čekat. Nový vrchní dozorce zavedl u sboru jednotnou uniformu, systém hodností, ale také penzijní systém. Přišel samozřejmě i s novým výcvikem, který vedl k tomu, že hasiči ztratili ostych a vrhali se do hořících budov, kde dokázali efektivněji čelit plamenům. Hasiči byli velmi zahlceni tréninkem, kdy trénovali za světla i za tmy, v podkroví budov, ale také ve výškách a bez žebříků. Aby velitel udržel akceschopnost hasičů, prováděl na stanicích cvičné poplachy v různých časových rozmezích. James Braidwood byl bez pochyby celosvětová vůdčí autorita v oblasti požární ochrany a to až do doby, kdy jeho život náhle skončil roku 1861 při velkém požáru skladiště. Při tomto požáru se zřítíl štít budovy a trosky zasypaly

samotného velitele hasičů. V roce 1866 se Londýnský hasičský sbor přejmenoval na „Metropolitní hasičský sbor“ a členil se na 59 hasičských stanic. K dispozici měl velké množství speciálního vybavení, jako například výsuvné žebříky, parní stříkačky nebo telegrafní komunikační systém. (Wallington, 2012)

1.5 20. století v Evropě

Ve 20. století již lidé věděli, že požár neohrožuje jen jejich životy, ale že může mít také katastrofální důsledky na hospodářství, a proto v této době již většina velkých měst měla k dispozici svůj hasičský sbor. Někde to byli pouze dobrovolníci a někde zase jednotky financované státními orgány. Významným mezníkem byl nástup prvních požárních vozů, které dokázali k požáru dorazit v mnohem kratším čase. Současně dokázaly vozidla přepravit velké množství požárního příslušenství a pohon vozidla bylo možno využít také k pohonu vodní stříkačky. Začaly se objevovat první dýchací přístroje, což vedlo k menším ztrátám na životech hasičů a k prodloužení akceschopnosti v nedýchatelném prostředí. Největší komplikací hasičů se v této době však staly ozbrojené konflikty. V období první světové války, dokázaly nálety zapříčinit jen v Londýně za jeden den téměř 30 požárů. Hasiči se ocitali v situacích, kdy bojovali s ohněm a zároveň čelili nepřátelskému bombardování. Velké množství hasičů bylo během leteckých útoků zraněno, avšak v porovnání s druhou světovou válkou, jde jen o špičku ledovce. Nacistická Luftwaffe ničila vše, co jim přišlo pod ruku. Velká strategická místa, přístavy, obytná zástavba či samotné hasičské zbrojnice, to vše mizelo pod nálety německých ozbrojených sil. Hasičům byl přidělen další důležitý úkol, a to vyprošťování lidí zpod trosk zřícených budov. Po válce trvalo celé jedno desetiletí, než se hasičské sbory zotavily a naplno obnovily svou činnost. (Wallington, 2012)

1.6 Moderní pojetí požární ochrany

V druhé polovině 20. století se požární ochrana rozvíjela velmi rychle. Hasičské jednotky musely umět zareagovat na rychle měnící se svět. Vysokým tempem se hromadily nároky na znalosti a připravenost hasičů. Díky nově vznikajícím technologiím a materiálům rostlo riziko při záchranných pracích. Naopak se zlepšovala kvalita bydlení, ubývalo příčin požárů od otevřeného ohně nebo petrolejových kamen. Stavby dostaly nové prvky sloužící ochraně před vypuknutím, ale i šířením požáru či zplodin hoření. Jako jedna z novinek byly samočinně zavírající se dveře, které bránily prostupu kouře do nezasazené části budovy a vytvoření jakési únikové cesty pro utíkající obyvatelstvo. Avšak používané

plastické hmoty, které byly nezbytné při výrobě nábytku, ohrožovaly svým hořením doprovázeným vývinem jedovatého kouře, který dokáže zadusit vše živé. Také rozšíření elektrospotřebičů vedlo ke zvýšení počtu mimořádných událostí spojené s poruchami či nevhodným používáním těchto vymožeností. Chemikálie, rostoucí průmysl a vysoké teploty s ním spojené v kombinaci s výrobními provozy, které byly umístěny ve starých budovách a nebyly konstruovány pro tyto účely, byly hrozbou pro obyvatelstvo a hasiče samotné. Důkazy o tom, že je s požární ochranou potřeba něco udělat najdeme v historii kolem padesátých let minulého století, kdy došlo v některých továrnách a dalších výrobních zařízeních k mnoha tragickým požárům. Tato doba odstartovala vydávání právních norem a legislativních aktů. Důležitým, a také velmi se rozvíjejícím faktorem v této době bylo vyšetřování požárů, jejich zadokumentování a zabránění vzniku požáru v podobě zhárství. V současné době funguje ve většině zemí nepřetržitá požární služba, která ihned reaguje na podnět při vyhlášení poplachu. Důležitý prvek pro funkčnost moderních hasičských sborů, je dobře fungující operační středisko, kam přichází tísňová zpráva o mimořádné události. Toto středisko má za úkol dobře vyhodnotit přijaté informace a poslat na místo dostatek sil a prostředků pro úspěšné zvládnutí situace. Mimo tyto činnosti dnes hasičské sbory provádějí kontroly dodržování legislativního rámce například na stavbách, ve výrobních procesech či v místech shromažďování osob a mají v gesci osvětu týkající se protipožárních zásad. Příslušníci v jednotkách hasičských sborů jsou velmi precizně vybaveni speciální technikou a řadou prostředků, které umožňují zvládat pohyb v prostoru s extrémně vysokou teplotou, s koncentrací dusivého kouře a díky velmi moderním prostředkům dnes hasiči dokáží například vidět skrze husté zplodiny hoření a najít tak člověka v prostoru kde je viditelnost na velmi málo centimetrů. Co však zůstává základem od dob starověkého Říma, je hasivo, které se používá dodnes, a tím je voda. Kromě profesionálních jednotek jsou po celém světě rozšířeny také jednotky dobrovolné, bez nichž by efektivní zvládnutí mimořádných událostí jednoduše nebylo možné. Tyto jednotky jsou zřizovány na úrovních jednotlivých obcí a jsou rovnocenným partnerem profesionálních jednotek při hašení požárů ve své obci či v okolí. Nemají však tak rozsáhlý výcvik, ale jsou schopny velmi účinně a mnohdy i rychleji zasáhnout při nutnosti ochránit lidské životy či majetek. Mimo hasičské jednotky ve velkých městech a na vesnicích se můžeme setkat i s jednotkami hasičů, které mají ve své gesci velmi speciální činnosti. Vlastní specializovanou jednotku hasičů a záchranářů dnes využívá řada velkých průmyslových závodů, letišť, podniků petrochemického průmyslu či dopravních podniků velkých měst. (Wallington, 2012)

2 VÝVOJ POŽÁRNÍ OCHRANY V ČESKÉ REPUBLICE

Prvním profesionálním hasičským sborem na území dnešní České republiky byl hasičský sbor v Praze založený roku 1853. V období Československé republiky existovaly hasičské sbory, ve kterých příslušníci vykonávali činnost jako své povolání, jen v omezeném množství ve velkých městech. V menších městech a obcích fungovaly pouze dobrovolné hasičské jednotky, kde jen zřídka byly splněny potřeby pro vybavení a výcvik. Tento stav však absolutně nekolidoval s průmyslovým rozmachem. Ani snaha aplikovat německou legislativu v období protektorátu nepřinesla změnu k lepšímu. V tehdejší Německu měly požární ochrany v gesci veřejné požární útvary – požární policie a byly pod vedením ministerstva vnitra. V protektorátu vznikl v roce 1942 pluk požární policie Čechy – Morava, skládající se převážně z četníků a příslušníků finanční policie, kteří po studiích navíc absolvovali učiliště požární policie v Berlíně. Po druhé světové válce byla požární ochrana zařazena do kompetencí ministerstva vnitra a prostřednictvím národních výborů byla vyžadována kontrola plnění úkolů na úseku požární ochrany. Tehdy se hasiči dělili na dobrovolné, z povolání a závodní. Všechny obce, které měly nad 50000 obyvatel, byly povinny mít zřízenou jednotku hasičů z povolání. Na rozhodnutí národního výboru tato povinnost platila i pro obce menší. Důležitým bodem týkajícím se požární ochrany byl rok 1953, kdy byl přijat zákon o státním požárním dozoru a požární ochraně. Tento zákon vybuďoval z veřejných a závodních jednotek stěžejní opěrný bod pro zásahy u mimořádných událostí. Tyto jednotky měly základy vojensky organizovaného sboru. Avšak v roce 1958 byl přijat nový zákon o požární ochraně, který měl negativní vliv na požární ochranu a státní požární dozor byl tímto aktem zcela popřen. Orgány činné na úseku požární ochrany nyní spadaly pod národní výbory, které nebyly na dobré úrovni z hlediska odbornosti, a díky tomu byla řada důležitých funkcí transportována do kompetencí dobrovolnické organizaci Československý svaz požární ochrany. Za významnou událost je považován vznik Školy požární ochrany ministerstva vnitra ve Frýdku – Místku (dále jen „SOŠ PO F-M“), a to v roce 1967. Po vzniku federace byla požární ochrana v gesci národních rad a byla vytvořena Hlavní správa požární ochrany Ministerstva vnitra České socialistické republiky a Ministerstva vnitra Slovenské socialistické republiky. 80. léta 20. století se staly rozmachem potenciálu požární ochrany u nás. V tomto období přicházeli do oboru absolventi SOŠ PO F-M a Vysoké školy báňské v Ostravě, což mělo za následek zkvalitnění odbornosti na úseku požární ochrany a zabezpečení společnosti. Hasičské sbory přebíraly stále větší kompetence v oblasti

přípravenosti státu na mimořádné události, ale také se začal měnit charakter událostí, u kterých jednotky požární ochrany zasahovaly. Bylo proto nutné opět tomuto stavu přizpůsobit legislativní rámec a v roce 1985 byl vydán zákon o požární ochraně, který je platný dodnes. V roce 1995 vzniká v České republice HZS ČR. Do jeho působnosti spadaly a spadají dodnes, úkoly na úseku krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému. Tyto úkoly získaly v roce 2001 potřebnou legislativní oporu. HZS ČR je dnes stěžejní složkou při zdolávání mimořádných událostí a hlavním koordinátorem integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“). (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2021a)

2.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

HZS ČR je bezpečnostní sbor, který se podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky a jejích občanů a jeho úkolem je chránit životy a zdraví, životní prostředí, zvířata a majetek. Chrání občany před požáry a jinými mimořádnými událostmi a to plněním a organizováním úkolů požární ochrany, zabezpečením IZS, krizového řízení a dalších úkolů stanovených zákonem a jinými právními předpisy. HZS ČR je tvořen generálním ředitelstvím, které je součástí ministerstva vnitra, čtrnácti hasičskými záchrannými sbory krajů, záchranným útvarům a školou. (Česko, 2015)

Jednotky HZS jsou dislokovány na stanicích. Rozmístění stanic, organizaci, početní stavy a jejich předurčenost určuje generální ředitelství. Výkon služby příslušníků v jednotce je organizován na stanicích ve směně tak, aby byla zajištěna akceschopnost jednotky po dobu 24 hodin. (Česko, 2001)

V rámci 24 hodin příslušník slouží směnu v celkovém trvání 16 hodin a poté je mu stanovena pohotovost na pracovišti v délce trvání 8 hodin. Takto se příslušníci střídají ve třech směnách nepřetržitě. (Česko, 2003)

Jelikož nelze vyloučit riziko vzniku požáru nebo jiné mimořádné události kdekoli v České republice, je nutností mít navržen systém jednotek, který zabezpečí účinnou pomoc, a to do určitého časového limitu a s předem daným množstvím síly a prostředků. Základní princip tohoto systému spočívá v ochraně zdraví a majetku občana před požáry či jinými událostmi, a aby tato ochrana nebyla limitována možnostmi obce, ve které občan bydlí nebo ve které je jeho majetek umístěn. Je potřeba vzít v potaz, že i hranice možností jednotek PO jsou omezené. Systém jednotek je vybudován tak, aby byla zabezpečena účinná likvidace požáru, avšak úkolem hasičů není provést veškerá opatření vedoucí

k likvidaci ostatních mimořádných událostí, ale pouze taková opatření, která jsou potřebná pro odstranění hrozby ohrožení života, zdraví, majetku či životního prostředí. Pro tvorbu tohoto systému je nutné znát taktickou hodnotu každé jednotky, tedy její druh, dislokaci a vybavení. Dalším nezbytným článkem systému je stanovení stupně nebezpečnosti obce a přiřazení jednotek PO, které jsou na zásah v této obci předurčeny dle vyhlášeného stupně požárního poplachu. Jednotky PO se stanovují s ohledem na dobu dojezdu do místa události a množstvím sil a prostředků, kterým disponují. Stupeň nebezpečí obce je stanoven hodnocením míry rizika vzniku mimořádné události, které je závislé na počtu obyvatel, kteří zde trvale pobývají, na charakteru katastrálního území a počtu zásahů za rok v daném území. Tedy čím větší počet obyvatel, průmyslových podniků nebo dopravních uzlů, tím vyšší pravděpodobnost vzniku požáru. Naplněním standardu plošného pokrytí jednotkami požární ochrany je tedy včasný příjezd dostatečného množství sil a prostředků určených ke zvládnutí mimořádné události. Tento systém je závazný a vymahatelný, jelikož je stanoven nařízením kraje a tedy má statut právního předpisu. (Hasičský záchranný sbor, 2021b)

Tabulka 1 Plošné pokrytí jednotkami PO (Hasičský záchranný sbor, 2021b)

Stupeň nebezpečí území obce	Počet jednotek PO a doba jejich dojezdu na místo zásahu	
I	A	2 JPO do 7 min a další 1 JPO do 10 min
	B	1 JPO do 7 min a další 2 JPO do 10 min
II	A	2 JPO do 10 min a další 1 JPO do 15 min
	B	1 JPO do 10 min a další 2 JPO do 15 min
III	A	2 JPO do 15 min a další 1 JPO do 20 min
	B	1 JPO do 15 min a další 2 JPO do 20 min
IV	A	1 JPO do 20 min a další 1 JPO do 25 min

Legenda:

1 JPO - jedna jednotka PO

2 JPO - dvě jednotky PO

min - minut

Jednotka požární ochrany je tvořena požární technikou, věcnými prostředky a velitelem jednotky stanovený počet příslušníků HZS ČR. Tzv. „výjezdoví hasiči“, tedy příslušníci určení pro zásahovou činnost, jsou děleni do čet, družstev a skupin. Počet družstev na stanici udává velikost stanice a u HZS ČR rozlišujeme osm typů stanic. (Česko, 2001)

Stanice typu C (centrální stanice) a P (pobočná stanice):

- a) C1,
- b) C2,
- c) C3,
- d) P0,
- e) P1,
- f) P2,
- g) P3,
- h) P4. (Česko, 2001)

Tabulka 2 Početní stavy příslušníků (Česko, 2001)

	C1	C2	C3	P0	P1	P2	P3	P4
Počet organizovaných výjezdů k zásahu	2	2	3	1	1	1	2	2
Základní početní stav ve třech směnách	39	45	60	9	15	24	33	39
Základní početní stav v jedné směně	13	15	20	3	5	8	11	13
Minimální početní stav v jedné směně	8	10	14	2	4	6	8	8
Velící důstojník směny	-	-	1	-	-	-	-	-
Velitel čety	1	1	1	-	-	-	1	1
Velitel družstva	2	2	3	1	1	1	2	2
Hasič	2	3	4	-	1	2	2	3
Hasič – strojník	4	5	7	2	2	3	4	4
Hasič – technik speciální služby	4	4	4	-	1	2	2	3

2.1.1 Generální ředitelství HZS ČR

Generální ředitelství HZS ČR (dále jen „GR“) je součástí Ministerstva vnitra České republiky a jeho úkolem je řídit jednotlivé HZS krajů. Součástí GR jsou technická a vzdělávací zařízení, Hasičský útvar ochrany Pražského hradu, Institut ochrany obyvatelstva, opravárenská zařízení a Technický ústav požární ochrany. (Hasičský záchranný sbor, 2021a)

2.2 Integrovaný záchranný systém

IZS je koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací a jeho základní složky jsou HZS ČR a JPO zařazené do plošného pokrytí jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“) a Policie České republiky (dále jen „PČR“). Do IZS dále patří i ostatní složky IZS, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím, řadíme mezi ně například ozbrojené síly, ostatní ozbrojené složky a záchranné sbory, orgány veřejného zdraví, havarijní a pohotovostní služby, sdružení občanů a neziskové organizace, zařízení civilní ochrany a další. (Česko, 2000)

3 LEGISLATIVNÍ RÁMEC ODBORNÉ PŘÍPRAVY HZS ČR

Každý příslušník HZS ČR musí pro svou funkci splňovat odbornou způsobilost, bez níž nelze funkci vykonávat. Odbornou způsobilost je povinen příslušník nejen získat, ale také každoročně ověřovat a v pětiletých cyklech také osvědčovat. K udržení odborné způsobilosti slouží odborná příprava v rámci výkonu služby i mimo ni, do které spadá teoretická příprava, praktický výcvik a tělesná příprava. (Česko, 2001)

Odbornost příslušníka se zajišťuje zpravidla po odborné přípravě v kurzu k získání odborné způsobilosti. U některých funkcí v jednotce je kromě základní odborné přípravy také požadavek na splnění některého ze specializačních kurzů. Kurzy pro získání potřebné odbornosti se pro příslušníky zařazené v jednotce dělí na:

- a) základní odborná příprava,
- b) k prodloužení platnosti osvědčení,
- c) specializační. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013a)

Kromě splnění odborné způsobilosti může být u některých funkcí vyžadován další zvláštní požadavek pro plnění funkce, jako například řídičské oprávnění na některou ze skupin, popřípadě školení obsluhy speciálních prostředků, například motorových pil. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013a)

3.1 Odborná způsobilost

Požadavky na odbornou způsobilost se rozumí požadavky na znalost předpisů o požární ochraně, IZS, ochraně obyvatelstva a krizovém řízení, používání požární techniky a věcných prostředků požární ochrany, technicko bezpečnostních parametrů látek a požárně technických charakteristik, zásad první pomoci a bezpečnosti práce. Odborná příprava se dělí na dva druhy, a to základní odborná příprava a odborná příprava k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti. Základní odbornou přípravu může příslušník získat v odborném kurzu vzdělávacího zařízení ministerstva vnitra, ve studijním oboru požární ochrany středních nebo vyšších odborných škol požární ochrany nebo při vysokoškolském studiu, jehož součástí je ověřovací program pro odbornou způsobilost, dle osnov ministerstva vnitra. Povinností každého příslušníka je splnit požadavky na odbornou způsobilost nejpozději do jednoho roku od ustanovení do funkce. Odborná způsobilost se na konci odborné přípravy ověřuje zkouškou před komisí. Během odborné přípravy je žádoucí, aby si příslušník osvojil praktické

dovednosti potřebné k vykonávání dané funkce a přesvědčil komisi o faktu, že je schopen svou funkci vykonávat, a to samostatně. Úspěšné složení zkoušky je doloženo osvědčením o odborné způsobilosti s platností pět let. Před uplynutím pěti let je příslušník povinen, pokud má zájem nadále vykonávat svou funkci, podrobit se odborné přípravě k prodloužení platnosti osvědčení a opětovně úspěšně splnit zkoušku před komisí. Pokud by příslušník u zkoušky neuspěl, musí mu být umožněno nejpozději do třech měsíců zkoušku jedenkrát opakovat. Pokud je předpoklad, že příslušník nevykonává službu řádně a svědomitě, může generální ředitel či ředitel hasičského záchranného sboru kraje (dále jen „HZS kraje“) mimořádně zkoušku nařídít i příslušníkovi, který je držitelem platného osvědčení o odborné způsobilosti. (Česko, 2001)

3.2 Odborná příprava

Pravidelná odborná příprava je povinná pro všechny příslušníky a zahrnuje:

- a) prohlubování odborných znalostí,
- b) tělesnou přípravu,
- c) prověřovací a taktické cvičení.

Zaměření pravidelné odborné přípravy stanovuje ministerstvo vnitra, které každoročně vydává seznam minimálních témat, která musí být proškolená, a dle tohoto se zpracuje plán odborné přípravy na celý rok pro všechny jednotky v rámci HZS kraje. V plánu odborné přípravy se zohledňují předurčenosti jednotky k záchranným pracím, jako například předurčenost pro zásahy s únikem nebezpečných látek, zásahy u dopravních nehod a podobně. K pravidelné odborné přípravě patří také instrukčně metodická zaměstnání a specializační kurzy pořádané vzdělávacím zařízením ministerstva vnitra nebo HZS kraje. Odborná příprava se ověřuje každoročně a rozumí se tím přezkoušení odborných znalostí a dovedností každého hasiče zařazeného v jednotce. Na základě přezkoušení se vyhotoví protokol a v případě nesplnění zkoušky má příslušník možnost jedenkrát ověření znalostí opakovat, nejpozději do tří měsíců. (Česko, 2001)

3.2.1 Plán odborné přípravy

Stěžejním dokumentem pro odbornou přípravu hasičů je plán odborné přípravy. Jde o celoroční seznam témat, která mají být v rámci výkonu služby proškolená. Povinná témata, která je nutno do plánu odborné přípravy zahrnout vyhláší náměstek generálního ředitele HZS ČR pro IZS a operační řízení. Za zpracování ročního plánu odborné přípravy

je zodpovědný ředitel HZS kraje. Zejména zde můžeme najít téze, které řeší předpisy o požární ochraně, IZS, ochraně obyvatelstva, krizovém řízení, zásady použití požární techniky a věcných prostředků požární ochrany, požárně technické charakteristiky látek, bezpečnosti práce a první pomoci. Dále se při volbě témat bere v potaz předurčenost JPO v rámci HZS kraje a především se zde stanovují témata, která mají být proškolená v rámci instrukčně metodických zaměstnání jednotlivých funkcí. Některá témata jdou tedy určena pouze pro velitele, techniky chemické, technické, strojní a spojové služby, strojníky a hasiče. Při sestavování ročního plánu odborné přípravy je nutno stanovit teoretickou přípravu, praktický výcvik, cvičení, a to jak prověřovací tak taktická a tělesnou přípravu. Dále je zde uvedeno, jakým způsobem bude provedeno přezkoušení znalostí každého hasiče v jednotce.

Pravidelnou odbornou přípravu rozšiřují čtyři velká témata, která mají svůj vlastní konspekt, který určuje detailněji, co vše by absolvování konkrétní odborné přípravy měl příslušník samostatně zvládnout. Jedná se o témata práce ve výšce a nad volnou hloubkou, vyprošťování osob z havarovaných vozidel, školení řidičů, práce na vodě a zamrzlých hladinách. V každém plánu odborné přípravy musí být k dispozici časová rezerva alespoň čtyři hodiny měsíčně k zařazení témat aktuální potřeby a k vyhodnocením jednotlivých zásahu v rámci jednotky, a to také z důvodu snížení stresu po zásahu. Toto by mělo sloužit jako skupinová terapie a použitou formou by měla být diskuze řízená velitelem či jiným externím školitelem. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

V plánu odborné přípravy má každé téma svou časovou dotaci. Pro každé z témat je v rámci směny vyhrazeno 120 minut. Tedy pro teoretickou přípravu dvě hodiny, pro praktický výcvik dvě hodiny a tělesnou přípravu rovněž dvě hodiny. Celkem tedy z 24 hodinové směny je určeno šest hodin na vzdělávání a připravenost.

3.2.1.1 Práce ve výšce a nad volnou hloubkou

Tato pravidelná odborná příprava slouží k udržení znalostí a dovedností všech hasičů zařazených v jednotkách. Každoročně je tak každý hasič povinen věnovat se tomuto tématu alespoň 16 hodin. Je doporučeno, aby tuto odbornou přípravu vedl hasič se specializací hasič – lezec, z důvodu garance kvality výcviku. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

3.2.1.2 Vyprošťování osob z havarovaných vozidel

Znalosti týkající se vyprošťování osob z havarovaných vozidel si musí příslušníci v rámci roku osvojovat minimálně v délce osm hodin ročně. Dle plánu odborné přípravy je však doporučeno hodin šestnáct. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

Pro účely tohoto typu školení je v rámci každého kraje stanoven hlavní instruktor vyprošťování u dopravních nehod, v rámci každé stanice typu C jeden instruktor ve směně a v rámci stanice typu P jeden instruktor pro celou stanici. Pro tyto instruktory organizuje generální ředitelství HZS ČR přednášky, semináře a další školení, které vedou ke zvýšení úrovně jejich znalostí.

3.2.1.3 Školení řidičů

Z důvodu neustále se vyvíjejících pravidel provozu na pozemních komunikacích, organizuje HZS kraje pravidelné školení řidičů. Zde se příslušníci dozvědí novinky v právních předpisech souvisejících s provozem vozidel, rizika v provozu, zejména pak spojená s provozem vozidla s právem přednostní jízdy, tedy s použitým zvláštním výstražným zařízením. V závěru školení je nutno vykonat zkušební test. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

3.2.1.4 Práce na vodě a zamrzlých hladinách

Hasiči mnohdy zasahují i při mimořádných událostech, kdy je potřeba zachránit tonoucího. Ať už je to v době vodácké sezóny či při řádění povodní, je potřeba kvalitní výcvik i pro tento typ zásahu.

To zaručuje pravidelná odborná příprava pro práci na vodě a zamrzlých hladinách, kterou musí hasiči každoročně splnit v délce minimálně osmi hodin. Doporučený rozsah je však hodin 16. Tato odborná příprava je rozdělaná na teoretickou přípravu, praktický výcvik na tekoucí hladině, praktický výcvik na klidné hladině a na zamrzlých hladinách. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

3.2.1.5 Poskytování první pomoci na místě zásahu

K udržování znalostí v oblasti první pomoci slouží odborná příprava poskytování první pomoci, kterou musí každý hasič splnit v časové dotaci nejméně 16 hodin za rok. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

Pro vedení této odborné přípravy jsou předurčeni hasiči – zdravotníci, kteří jsou absolventi kurzu neodkladné zdravotnické pomoci či mají jiné zdravotnické vzdělání.

3.2.2 Tělesná příprava

Jak již bylo zmíněno výše, hasiči v jednotce se v rámci své směny musí podrobit také tělesné přípravě. Tělesná příprava se dělí na všeobecnou tělesnou přípravu, kam patří běh, míčové hry, tenis a stolní tenis, posilování, plavání a nácvik disciplín k prokazování fyzické zdatnosti. Dále sem patří speciální tělesná příprava, kam spadají disciplíny požárního sportu a cvičení s prvky hasičské, lezecké, potápěčské a záchranářské činnosti či práce na vodě. Svou fyzickou způsobilost prokazují příslušníci každoročně. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

3.2.3 Vstupní příprava nováčků

Ještě předtím, než nově zařazený hasič v jednotce nastoupí do základní odborné přípravy, tedy do kurzu Nástupní odborný výcvik (dále jen „NOV“), musí prokázat základní znalosti, které by jej měli naučit ostatní příslušníci během výkonu služby. Zde by se měl seznámit se základy výkonu služby a bezpečnost práce. K základům pro výkon služby v jednotce patří:

- a) vnitřní předpisy, např. „Denní řád“ (harmonogram činností ve směně),
- b) bezpečného nastupování a vystupování ze zásahového vozidla,
- c) služební zdvořilost,
- d) výcvik s hadicemi a proudnicemi,
- e) přenášení věcných prostředků požární ochrany,
- f) signály pro dodávku vody a varovné signály,
- g) používání dýchací techniky a s tím spojená bezpečnost práce a údržba,
- h) seznámení s komunikačními prostředky,
- i) seznámení s výstrojním předpisem a s ochrannými vlastnostmi zásahového oděvu,
- j) seznámení s hasebním obvodem stanice,
- k) seznámení s uložením prostředků ve vozidlech a na stanicích,
- l) druhy hasicích přístrojů a jejich hasební účinky. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

3.3 Nástupní odborný výcvik

Základní odbornou přípravu, kterou musí splnit každý nově přijatý příslušník HZS ČR nastupující jako hasič pro výjezdovou činnost, je NOV. Cílem tohoto kurzu je naučit příslušníka základní znalosti a dovednosti pro zásahovou činnost a celkové návyky pro reprezentaci bezpečnostního sboru. Příslušník v tomto kurzu získá komplexní přehled základních úkolů HZS ČR, jeho struktury a úkolech při zdolávání mimořádných událostí. Cílem tohoto kurzu je vytvořit správné předpoklady pro výkon služby v jednotce PO. V době mezi přijetím příslušníka k bezpečnostnímu sboru a zařazením do NOV smí příslušník vykonávat zásahovou činnost s jednotkou PO na místě mimořádné události, avšak vždy musí být pod dohledem zkušeného hasiče, který za něj nese zodpovědnost. (Nástupní odborný výcvik, 2013)

V některé literatuře a jiných dokumentech se můžeme setkat s pojmem „Vstupní příprava příslušníků“. Jedná se o stejný kurz jako je NOV, jen s jiným názvem. Tento kurz se s léty vyvíjel a neměnil se jen jeho název, ale například i délka trvání kurzu. V začátcích kurzu se jednalo o šesti týdenní kurz, poté byl prodloužen na osm týdnů a v roce 2004 byla délka tohoto kurzu dokonce 10 týdnů. V dnešní době je délka kurzu upravena na 15 týdnů, ale pandemie viru Covid – 19 v roce 2020 s touto časovou dotací otrásla a kurz se rozdělil na tři části, kde se jedná o část samostudia, část školení a výcviku u jednotky PO v rámci HZS kraje a část praktickou ve školním a výcvikovém zařízení (dále jen „ŠVZ“) nebo SOŠ PO F-M.

V rámci NOV se příslušníci naučí ovládat technické prostředky ve výbavě jednotek PO, naučí se technický a pořadový výcvik, základy zdolávání mimořádných událostí, zdravotní a psychologickou přípravu a obdrží základní povědomí o organizaci HZS ČR a výkonu státní správy.

3.4 Kurz strojníků

Velmi důležitou funkci v jednotce PO tvoří příslušníci obsazení ve funkci hasič – strojník. Jsou to příslušníci, kteří disponují dobrými předpoklady pro řízení nákladních motorových vozidel. Tito lidé mají nejdůležitější úkol – dopravit celou jednotku určenou k zásahu na místo události a to co nejbezpečněji a za nejkratší čas. Hasiči strojníci musí disponovat řidičským oprávněním minimálně skupiny C a C+E, což je opravňuje k řízení nákladních vozidel a nákladních vozidel s přívěsem. Riziko vzniku dopravní nehody je v dnešním provozu opravdu vysoké a za předpokladu, že člověk řídí vozidlo s právem přednosti

v jízdě, tedy vozidlo, jež díky zapnutému výstražnému zařízení nemusí dodržovat všechna pravidla silničního provozu, je nutno konstatovat, že příprava pro takovou funkci je velmi náročná. I z toho důvodu se hasič – strojník před ustanovením do funkce musí podrobit psychodiagnostickému vyšetření a musí dosahovat věku minimálně 21 let. Řidič hasičského vozu musí umět velmi rychle reagovat na náhle vzniklé situace v silničním provozu a i když ostatní řidiči jsou dle zákona povinni umožnit vozidlům s právem přednostní jízdy plynulý průjezd, vždy je největší zodpovědnost kladena právě na řidiče vozu bezpečnostního sboru, jelikož v případě zavinění dopravní nehody a nedodržení některého z pravidel silničního provozu, jde vina přímo na něj. (Strojníků, 2014)

Pro hasiče – strojníky je nutné, kromě výše zmíněných podmínek, absolvovat kurz Strojníků ve ŠVZ nebo SOŠ PO F-M, kde se učí používat a ovládat mobilní požární techniku, tedy cisternové automobilové stříkačky, výškovou techniku, kombinované hasicí automobily, kontejnerové nosiče a další speciální techniku.

3.5 Speciální služby

Zkušený příslušník zařazený v jednotce PO může být vybrán nadřizujícím služebním funkcionářem do role specialisty některé ze speciálních služeb. Podmínkou pro tuto skutečnost je praxe u HZS ČR nejméně 2 roky a samozřejmostí je splnění NOV. Jedná se o chemickou službu, technickou službu, spojovou službu a strojní službu. Pro každou oblast služeb je v případě jmenování do funkce nutnost splnit vyšší odbornou způsobilost ve zvláštním kurzu.

3.5.1 Chemická služba

Cílem tohoto kurzu je vytvořit hasiče specialistu pro práci v chemické službě. Patří sem teoretické znalosti, jako jsou právní předpisy, technické normy a praktické dovednosti, manipulace s věcnými prostředky chemické služby, tlakovými lahvemi, jejich údržbou a plněním a dále dovednosti vedoucí ke správnému rozhodovacímu procesu v případě informační podpory velitele zásahu. (Chemická služba, 2010)

3.5.2 Technická služba

Technik technické služby se stará o všechny běžné věcné prostředky, jako jsou požární hadice, požární armatury, pneumatické prostředky, jednoduché vyprošťovací prostředky a pro práci na vodní hladině a ve výšce a nad volnou hloubkou. Provádí odbornou

přípravu, zejména tu, zaměřující se na údržbu výše zmíněných prostředků. (Technická služba, 2017)

3.5.3 Spojová služba

Príslušník zařazen na funkci technika spojové služby musí mít znalosti a dovednosti pro používání veškerých věcných prostředků spojové služby používaných u JPO. Což jsou zejména radiostanice, navigační systémy a podobně. U techniků spojové služby je předpoklad, že budou v případě potřeby veliteli zásahu (dále jen „VZ“) poskytovat informační podporu ve věcech spojové služby, případně na pokyn VZ řídit radioprovoz na místě zásahu a ve vztahu k operačnímu a informačnímu středisku (dále jen „OPIS“). Dále pak jsou schopni provádění odborné přípravy ostatních příslušníků. (Spojová služba, 2014)

3.5.4 Strojní služba

Do kompetencí technika strojní služby spadá veškeré dění kolem požární techniky, agregátů a věcných prostředků strojní služby. Má na starost jejich pravidelné zkoušky a revize, výměny provozních kapalin a technické kontroly. Rovněž do jeho kompetencí patří odborná příprava ostatních příslušníků, zejména pak hasičů – strojníků. (Strojní služba, 2014)

3.6 Taktické řízení

V případě, že příslušník dosáhne ve své praxi takové úrovně, že dokáže sám řídit zásah u mimořádné události a uspěje u výběrového řízení, může se stát velitelem. Pro to, aby dokázal vykonávat funkci velitele družstva či velitele čety, musí však mít ještě rozsáhlejší znalosti a dovednosti. I zde je nutnost vykonání psychodiagnostického vyšetření, které je zaměřeno hlavně na vůdčí schopnosti příslušníka, jeho adaptace na změny a rychlost rozhodování. Velitel nejenže musí umět vést zásah, ale je nutné, aby dokázal řešit případné spory v jednotce či předávat své zkušenosti a rozvíjet znalosti a dovednosti svých podřízených v rámci odborné přípravy. Předpokladem je zvládnutí koordinace složek IZS a znalost zpracovávání dokumentace požární ochrany. Dobrému veliteli nesmí chybět nadhled, klid v rozhodovacím procesu a logistické myšlení při přípravě na mimořádné události a při plánování cvičení. (Taktické řízení, 2018)

3.7 Normy znalostí

Normy znalostí pro hasiče v jednotce stanovují požadavky na znalosti a dovednosti hasičů napříč všemi funkcemi ve výjezdové jednotce. Znalost témat v těchto normách je nezbytná pro výkon služby a pro řádné plnění stanovených úkolů. Tyto normy jsou základem pro přípravu kurzů k získání a prodloužení odborné způsobilosti příslušníků, pro přípravu ročního plánu odborné přípravy a pro podpůrné vzdělávací materiály, jimiž jsou například konspekty odborné přípravy nebo podobná literatura. Normy znalostí se dělí dle funkce v jednotce HZS kraje, ale také dle skupiny témat, a to:

- a) organizace požární ochrany,
- b) bezpečnost práce,
- c) požární prevence,
- d) požární taktika,
- e) technický výcvik,
- f) věcné prostředky,
- g) předlékařská pomoc. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013c)

3.8 Specializační kurzy

V kapitolách níže jsou vypsány specializační kurzy pro hasiče zařazené v jednotkách PO u HZS ČR. Mezi tyto kurzy dále patří kurz potápěčů, který je velmi specifickým jen pro pět krajů v rámci HZS ČR, a to HZS Pardubického, Olomouckého, Královohradeckého, Jihočeského kraje a HZS hlavního města Prahy. Dále pak kurzy zaměřené na posttraumatickou intervenční péči a psychologickou pomoc a kurzy, které mají své opodstatnění, ale již léta nebyly organizovány.

3.8.1 Hasič – lezec

Specializační kurz hasič – lezec je určen pro hasiče, kteří jsou zařazeni v lezeckém družstvu či v lezecké skupině. Tento kurz zvyšuje kvalifikaci pro práci ve výšce a nad volnou hloubkou. Příslušník, který tento kurz absolvuje, je schopen zvládat výstupy po laně, slanění, jištění a sebejištění, dále transport pacienta, a to i v těžkém nepřístupném terénu, ve výškách a hloubkách. Speciální činností hasiče – lezce jsou záchranné práce z vrtulníku, záchrana v horách či z vodních toků. K výše uvedeným činnostem

s vrtulníkem je však k dispozici nadstavba pro tento kurz s názvem „Letecký záchranář“, který je podmíněn minimálně dvouletou praxí ve funkci hasič – lezec. (Základní odborná příprava hasičů se specializací pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou, 2006)

3.8.2 Vůdce malého plavidla

V tomto kurzu se hasiči naučí jak teoretické znalosti o tocích a plavidlech, tak praktické znalosti uzlování a ovládání plavidel s motorovým pohonem. Tyto znalosti a dovednosti jsou na konci kurzu ověřeny Státní plavební správou a ta vydává průkaz vůdce malého plavidla. (Vůdce malého plavidla, 1998)

3.8.3 Vyprošťování osob z havarovaných vozidel

Cílem kurzu je prohloubení znalostí taktiky a techniky vyprošťování osob z havarovaných vozidel. Odborná stránka kurzu řeší konstrukce vozidel, nové alternativní pohony a bezpečnost práce. Absolvent získá přehled o vyprošťovacích zařízeních, o nových trendech v první pomoci a tématem jsou i vozidla hromadné dopravy osob a vozidla nákladní.

Jelikož jsem hlavním instruktorem pro činnost vyprošťování osob z havarovaných vozidel u HZS ZLK, mohu říci, že v této problematice v současné době probíhá „revoluce“ a kurz jako takový zatím legislativně „žije“, ale ve zrodu je kurz nový, který nese název „Instruktor vyprošťování u dopravních nehod“. Systém vzdělávání bude zcela jiný, kdy veškerá činnost bude probíhat u HZS kraje prostřednictvím instruktorů na jednotlivých stanicích a hlavního instruktora HZS kraje. (Instruktor vyprošťování u dopravních nehod, 2021)

3.8.4 Kurz jeřábníků a vazačů

Kurz je určen pro hasiče, kteří budou po úspěšném splnění ovládat jeřáb a vázat na něj břemena, například havarovaná vozidla. Před vstupem do kurzu je potřeba splnit předepsané hodiny praktického výcviku, dle předepsané kategorie zdvihacího zařízení. (Jeřábníků a vazačů HZS ČR, 2006)

3.8.5 Manipulace se zvířaty při mimořádných událostech

Tento kurz naučí hasiče metody a způsoby záchrany a evakuace různých druhů zvířat v případě mimořádné události. Tento kurz je určen po velitele, je tedy podmíněn kurzem „Taktické řízení“. (Manipulace se zvířaty při mimořádných událostech, 2010)

3.8.6 Neodkladná zdravotnická pomoc

Pro hasiče – zdravotníky je určen kurz Neodkladná zdravotnická pomoc, kde se naučí zejména praktické dovednosti v poskytování první pomoci, při kterých využívají prostředky, které jsou shodné s prostředky používané u zdravotnické záchranné služby. Během kurzu si příslušník vyzkouší desítky modelových situací simulující zranění u mimořádných událostí. Své místo v kurzu našly v poslední době hlavně automatizované externí defibrilátory. (Neodkladná zdravotnická pomoc, 2020)

V posledních letech však má tento kurz problém s akreditací ministerstva zdravotnictví, a tak je otázkou jak to s tímto kurzem bude do budoucna.

3.8.7 Obsluha přenosných motorových pil v JPO

Velmi často v poslední době vidíme, že hasiči nejpoužívanějším prostředkem je motorová pila. Z důvodu častých větrných smrští a přírodních katastrof je kladen důraz na výcvik právě s tímto prostředkem. Jako startovací čára pro specialistu na řezání spadlých stromů je právě tento kurz, který jej naučí jak reagovat, když je potřeba odstranit strom z pozemní komunikace, z drátů elektrického vedení či střech domů. V kurzu se také hasiči naučí údržbu motorových pil, technologii kácení, bezpečnost práce a z důvodu možnosti řezání stavebních konstrukcí a krovů i tuto oblast. (Obsluha motorových pil v jednotce PO, 2014)

3.8.8 Instruktor obsluhy CCS – Cobra

Zařízení CCS – Cobra je vysokotlaké zařízení pracující s tlakem 250 – 300 bar. Tímto zařízením, které ke své činnosti používá vodu, resp. abrazivo, lze lokalizovat a likvidovat požár beztoho, aniž by hasič vstoupil do hořícího objektu, a to za použití velmi malého množství vody. Toto zařízení má však i spoustu jiných využití, například řezání konstrukcí v místech kde je nebezpečí výbuchu nebo při dopravních nehodách cisteren převážející nebezpečnou látku. Po absolvování kurzu má příslušník znalosti a dovednosti ke školení své jednotky s tímto zařízením. (COBRA lektor, 2016)

3.8.9 Dekontaminace hasičů

Tento kurz, určený pro velitele a techniky chemické a techniky technické služby, absolventy naučí jak zvládnout dekontaminaci osob a prostředků po zásahu s výskytem nebezpečné látky. (Dekontaminace hasičů, 2004)

3.8.10 Radiační ochrana

Specializační kurz pro příslušníky zařazených na stanicích, které jsou předurčené k likvidaci havárií s nebezpečnými látkami. Absolvent kurzu získá dovednosti k zabezpečení radiační ochrany při mimořádných událostech. Umí provádět radiační průzkum a vymezení zón, dezaktivaci osob, technických prostředků a techniky. (Radiační ochrana, 2006)

3.9 Prověřovací a taktická cvičení

K prověření akceschopnosti jednotky jsou určena prověřovací cvičení. Tato cvičení mohou dále mimo jiné být nástrojem pro ověření součinnosti složek IZS a součástí může být vyhlášení cvičného požárního poplachu. O vyhlášení prověřovacího cvičení pro jednotky HZS kraje rozhoduje:

- a) generální ředitel HZS ČR, popřípadě jeho zástupce,
- b) ředitel HZS kraje nebo jeho zástupce,
- c) ředitel územního odboru HZS kraje nebo jeho zástupce,
- d) velitel jednotky,
- e) příslušníci, v jejichž kompetencích je kontrola akceschopnosti jednotky. (Česko, 2001)

K účelu přípravy jednotek HZS krajů slouží cvičení taktická. Tato cvičení organizují jednotliví velitelé jednotek a tato cvičení jsou vždy uvedena v ročním plánu odborné přípravy. Potřebná dokumentace k taktickému cvičení musí být, v případě zapojení dvou a více jednotek, schválena ředitelem územního odboru HZS kraje. Pokud se do cvičení zapojí jednotky z více územních odborů HZS kraje, schvaluje taktické cvičení ředitel HZS kraje. (Česko, 2001)

3.10 Výcvik v zařízení pro simulaci reálných podmínek požáru

Tzv. Flashover kontejner je zařízení, které je charakterizováno systémem různých pracovišť, na kterých lze vytvořit podmínky požáru v uzavřeném prostoru nebo v exteriéru.

Tento systém se dělí do pěti úrovní:

- a) první úroveň – výcvik ve vnitřních prostorech, ve kterých se hasič seznamuje s dynamikou požáru, se zásadami vstupu do objektu a správnou manipulací s proudnicí,
- b) druhá úroveň – zde se provádí výcvik, kde je imitován interiér místností a příslušníci se zde učí základy zdolávání požáru s útočnými proudy v uzavřeném prostoru,
- c) třetí úroveň – v této úrovni je prováděn výcvik, který odpovídá prostoru schodiště, a příslušníci se zde učí zdolávání požáru ve členitém uzavřeném prostoru,
- d) čtvrtá úroveň – výcvik v exteriéru simulující požáry technologických zařízení,
- e) pátá úroveň – výcvik v exteriéru simulující požár v průmyslu, například silo či vodíkové hospodářství.

Výcvik slouží k ověření hasiče, zda dokáže efektivně a bezpečně fungovat v prostoru interiéru i exteriéru, který je zasažený požárem. Dále má tento výcvik naučit hasiče rozeznat dynamické jevy požáru, kterými jsou žihavé plameny – rollover, explozivní hoření – backdraft a celkové vzplanutí – flashover. Přidanou hodnotou výcviku je získání praktických zkušeností jak bezpečně a „kulturně“ uhasit požár, jak předvídat možná nebezpečí, jak účinně ovládat věcné prostředky a zvládat taktické postupy. Je doporučeno, aby se tohoto výcviku účastnil každý příslušník zařazený v jednotce alespoň jednou za pět let. Přihlíženo je zde na odbornou úroveň příslušníka a na specifika hasebního obvodu jednotky, ve které je příslušník zařazen. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2019)

Při tomto výcviku je kladen velký důraz na informovanost hasiče z hlediska bezpečnosti práce a bezpečnostních postupů. V komplexu uzavřených kontejnerů může dojít velmi rychle k úrazu, k přehřátí, opaření či jiné indispozici a unáhlené jednání by mohlo mít fatální následky. Proto se před výcvikem koná velmi důrazné bezpečnostní školení, kde instruktor musí absolventům výcviku sdělit veškerá možná nebezpečí, která je mohou potkat a stejně tak, musí informovat o tom, jak každou nastalou nebezpečnou situaci s klidem vyřešit. Z preventivních důvodů je u každého výcviku povinným vybavením automatický externí defibrilátor, křísící kyslíkový přístroj a lékárnička se sadou na popáleniny.

Flashover – tepelně indukovaný přechod do plného vzplanutí částí spalin požáru. (Interior Firefighting, 2004)

Flashover je nejnebezpečnější stádium u požáru. Dojde k náhlému vzplanutí celé místnosti a tento jev znemožní případnou evakuaci osob nebo záchranu majetku.

Backdraft – v místnosti při požáru mohou teploty dosahovat až 500°C a tlak vzduchu roste, dochází k uvolnění výbušných plynů a pokud ve správnou chvíli dojde k naplnění místnosti čerstvým vzduchem, směs horkých plynů se naředí pod horní mez výbušnosti a dojde k výbuchu. (Flashover, Rollover, Backdraft, 2016)

Obrázek 1 Výcvik ve Flashover kontejneru (vlastní)

3.11 Výcvik v polygonu

Řádem chemické služby je doporučeno pro nositele dýchací techniky, což jsou všichni hasiči v jednotce, absolvovat alespoň jednou za rok výcvik v polygonu. Tento polygon by měla mít v současné době k dispozici většina HZS krajů. Jedná se o klecový trenažér, ve kterém hasiči cvičí orientaci v neznámém zakouřeném prostředí, vyhledávání a záchranu osob, uzavírání energií a to vše za použití dýchacího přístroje. Před polygonem hasiči absolvují rozcvičku v tělocvičně, kde je nekonečný žebřík, kladivo, rotoped a nekonečný chodící pás. Výcvikový polygon je doplněn infrazářiči, které zajišťují

tepelnou zátěž, výrobníkem mlhy, který zajistí zakouření prostoru, audiosystém a stroboskop pro simulaci podmínek u požáru. Tento výcvik je možno nahradit výcvikem v zařízení simulující reálné podmínky u požáru, který je zmíněn výše.

Obrázek 2 Výcvik v polygonu (Český rozhlas, 2019)

3.12 Přezkoušení znalostí

Každý hasič v jednotce bez ohledu na jeho funkci, se musí každý rok podrobit přezkoušení znalostí a dovedností. U tohoto přezkoušení je vždy stanoven termín a minimálně tříčlenná komise. Rovněž se určí témata, ze kterých bude příslušník přezkušován, a to jak z teoretických znalostí, tak praktických dovedností. Toto přezkoušení slouží k hodnocení efektivity pravidelné odborné přípravy a o výsledcích se zpracovává protokol, který je k dispozici služebním funkcionářům k vyhodnocení. (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

Protokol může sloužit také k hodnocení samotného příslušníka a být podkladem pro jeho mimořádné odměňování či kázeňské tresty.

ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

Ke správnému provedení praktické činnosti je potřeba znát její teoretický základ. Při zásahové činnosti se hasiči setkávají s různými situacemi a ne nadarmo se mezi hasiči říká, že žádný zásah není stejný. Proto je důležité svědomitě cvičit a být připraven. Což znamená umět a vědět.

Požární ochrana se stále vyvíjí a sám bych řekl, že „mílovými“ kroky kráčí stále dopředu, jde jen o to, aby hasiči dokázali na všechny novinky reagovat a vždy se naučili ten správný postup zvládnutí mimořádné situace. Když jsem v roce 2007 nastupoval k hasičskému záchrannému sboru, tak v garážích hasičských stanic stály vozidla s rokem výroby kolem roku 1980 a povětšinou byly naplněny hadicemi a nějakým jednoduchým technickým vybavením jako jsou páčidla, vyprošťovací nástroje a jedny z prvních přetlakových dýchacích přístrojů. Dnes máme ve vozidlech vybavení velmi moderní, širokou škálu digitálních měřících přístrojů a někde dokonce drony se zabudovanou termokamerou, které mohou pomoci při rozpoznávání osoby v prostředí s nulovou viditelností a vysokým stupněm zakouření a zobrazit uživateli obraz ve vysokém rozlišení. (Fire Stream, 2021)

Odborná příprava hasičů má dle mého názoru velmi složitý podklad. Bylo by vhodné legislativní rámec aktualizovat, tak aby odrážel požadavky současné doby. Bezpečnostních hrozeb, které ohrožují obyvatelstvo, je stále více a hasiči musí být připraveni na každou z nich. I když žijeme v poměrně bezpečné zemi, nikdy nemůžeme s jistotou říct, že riziko té či oné hrozby je minimální.

V teoretické části této práce jsem zhodnotil, jak se vyvíjelo hasičské povolání od dob starověkého Říma až do současnosti. Dále je zde prezentován průřez současně platné legislativy zabývající se odbornou přípravou hasičů a popsáno hasičské povolání jako takové.

Veškeré nabyté teoretické podklady jsem využil níže při zpracování praktické části a při tvorbě návrhů pro zlepšení odborné přípravy a pro zvýšení její efektivity.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘÍSLUŠNÍCI HZS ČR A JEJICH NÁPLŇ PRÁCE

Být dobrým hasičem není v dnešní době tak úplně snadné, jak by se mohlo zdát. Jedná se o povolání velmi náročné, ale zároveň velmi žádané. Nároky na příslušníky HZS ČR jsou rok od roku vyšší a bez neustálého vzdělávání nelze vykonávat toto zaměstnání s nadhledem a jistotou. Profese hasiče dnes patří mezi nejnebezpečnější povolání na světě a k tomu, aby hasič mohl veškerá nebezpečí minimalizovat na únosnou mez, musí v rámci své pravidelné směny věnovat spoustu času své odborné přípravě. Přípravenost na každodenní zásahy zaručí jen dobře odvedený výcvik a výborná fyzická kondice. Zkušenosti vlastní, ale i zkušenosti starších kolegů, jsou velmi důležitým faktorem, který může ovlivnit zvládnutí mimořádných událostí, a proto je důležité, aby se tyto zkušenosti neustále předávaly a tím se zvyšovala úroveň akceschopnosti napříč celým HZS ČR. Za dobu své existence prošla požární ochrana rozsáhlým vývojem, kdy se z dobrovolnických spolků stávaly profesionální sbory. Hasiči, to nejsou jen požáry, to jsou dopravní nehody, živelní pohromy, úniky nebezpečných látek, technologické havárie, ale také ochrana obyvatelstva a krizové řízení.

Příslušník HZS ČR musí splňovat řadu kritérií ještě předtím, než se příslušníkem stane. Důraz se klade na výborný zdravotní stav, psychickou odolnost a také na špičkovou fyzickou kondici. Je nutno si však uvědomit, že i hasič je především člověk a člověk dělá chyby. Někdy je však chyba žádoucí, neboť jsme jako lidé schopni se z chyb poučit a zabránit tomu, abychom chybu neopakovali, ale co je důležitější, dokážeme svou chybou poučit druhé a snížit tak pravděpodobnost, že někdo jiný udělá stejnou chybu jako my. Avšak i přesto je potřeba se chyb vyvarovat a toho docílíme pouze neustálým vzděláváním a odbornou přípravou.

4.1 Přijetí do služebního poměru k HZS ČR

Pro přijetí do služebního poměru je potřeba splnit osobnostní, zdravotní a fyzické požadavky. Podmínkou je věk 18 let a výše, trestní rejstřík bez záznamu a minimálně středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou. Dále nesmí příslušník být osobou samostatně výdělečně činnou a nesmí být členem žádné politické strany. K ověření osobnostní způsobilosti slouží psychotesty, kde je zkoumána rychlost reakce, samostatnost a svědomitost při řešení zadaných úkolů. Součástí je také rozhovor s psychologem. Je žádoucí, aby uchazeč disponoval alespoň průměrnou inteligencí a klidným temperamentem. Agresivní jedinec je velmi rychle odhalen a tím je jeho další počínání

v řadách příslušníků HZS ČR u konce. Zvláštní pozornost vyžadují u psychologických testů hasiči – strojníci, což jsou řidiči, kteří budou mít za úkol řídit vozidla s právem přednostní jízdy, tedy vozidla vybavená zvláštním výstražným zařízením – majákem.

Dalším krokem ke splnění požadavků je ověření fyzické zdatnosti žadatele o přijetí k HZS ČR. Ta se však na rozdíl od psychického stavu člověka ověřuje každý rok v rámci výkonu služby v jednotce. Příslušník musí splnit dvě silové disciplíny a jednu vytrvalostní. Při přijímání do služebního poměru musí žadatel v daném časovém limitu uplavat 200 metrů v bazénu, avšak při následném ověřování si může vybrat mezi během na dva kilometry a již zmíněným plaváním. U silových disciplín příslušník vykonává leh – sed nebo přednožování a poté kliky nebo shyby.

Posledním krokem k tomu, aby byl příslušník přijat a zařazen k jednotce HZS kraje, je ověření jeho zdravotního stavu. Ten provádí služební lékař, který má přísně stanoveny limity výsledků vyšetření jako jsou EKG, EEG, odběry krve či moči a samozřejmě zrak a sluch. Tato zdravotní způsobilost se rovněž každoročně ověřuje, a proto musí příslušníci dbát zdravého životního stylu a zlepšování fyzické kondice.

4.2 Požadovaný stupeň vzdělání uchazečů

Stupeň vzdělání na dílčí funkce v jednotce HZS kraje, který určuje zařazení do tarifní třídy a udělení služební hodnosti:

- a) první tarifní třída – není pro příslušníky v jednotce, ale minimem je střední vzdělání s výučním listem,
- b) druhá tarifní třída – nově přijatý příslušník, která nemá splněnou základní odbornou přípravu a minimálně maturitní zkoušku – služební hodnost vrchní referent,
- c) třetí tarifní třída – hasič nebo hasič – strojník, který je po odborné přípravě způsobilý samostatně vykonávat činnost v jednotce HZS kraje, má minimálně maturitní zkoušku a jeho služební hodnost je asistent,
- d) čtvrtá tarifní třída – technik speciální služby (chemická, technická, strojní, spojová, popřípadě lezec – instruktor) musí mít minimálně maturitní zkoušku a je mu udělena služební hodnost vrchní asistent,
- e) pátá tarifní třída – velitel družstva, tedy vedoucí pracovník, kde je požadována maturitní zkouška a služební hodnost je inspektor,

- f) šestá tarifní třída – velitelé čet, kteří vedou jednotlivá družstva v rámci směn, musí mít minimálně středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou, případně vyšší odborné vzdělání a jejich služební hodnost je vrchní inspektor,
- g) do sedmé a osmé tarifní třídy už nejsou zařazováni příslušníci jednotky, ale jedná se o velitele stanic a specialistů v různých oblastech, zde je vyžadováno vysokoškolské vzdělání minimálně v bakalářském studijním programu (u sedmé tarifní třídy je dostačující vyšší odborné vzdělání) – pokud však tyto příslušníci splní veškeré podmínky platné pro příslušníky v jednotce HZS kraje, mohou do ní být zařazeni v rámci výkonu služby a k doplňování minimálních početních stavů nebo v rámci stáže pro udržení znalostí a dovedností – služební hodnost komisař a vrchní komisař,
- h) devátou až jedenáctou tarifní třídou disponují ředitelé a u těchto je požadováno vysokoškolské vzdělání magisterském studijním programu. (Česko, 2003)

4.3 Organizace práce

Hasiči zařazení v jednotce HZS kraje se střídají ve třech směnách po 24 hodinách, po ukončení směny následuje odpočinek v délce dvou dní. Pracovní doba hasiče je od sedmi ráno do sedmi ráno následující den a jeho činnost je dána denním řádem, který je uveden dále v této diplomové práci. Mimo jiné v rámci směny pracují ve dvou základních režimech, a tím je organizační a operační řízení.

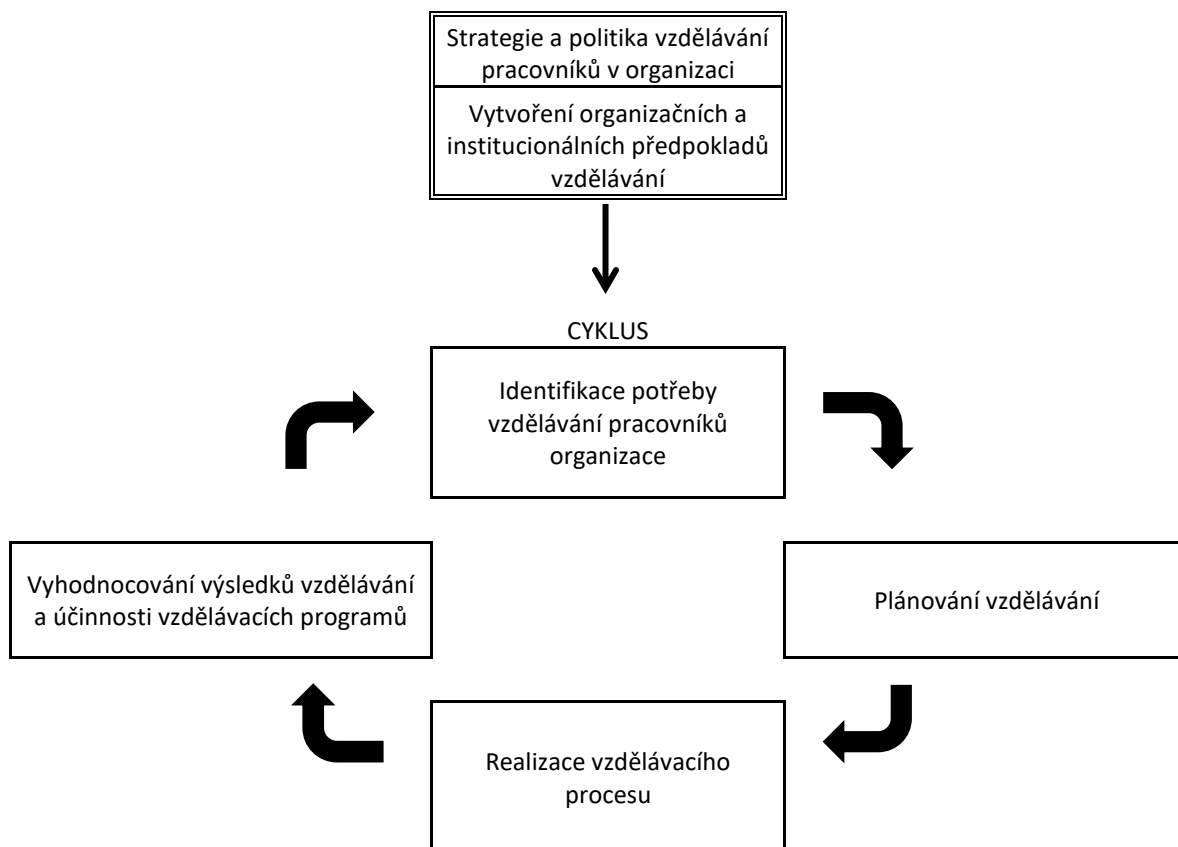
4.3.1 Organizační a operační řízení

Zjednodušeně by se dalo říct, že organizační řízení je veškerá doba, po kterou příslušník provádí výkon služby, kromě doby, kdy zasahuje u mimořádné události. Doba organizačního řízení začíná ve chvíli, kdy hasičům začne směna, tedy v 7 hodin ráno a končí v době, kdy zazní poplach. V době vyhlášení poplachu začíná operační řízení a příslušník se přemísťuje do místa mimořádné události. Operační řízení končí ve chvíli návratu na základnu a plynule přechází zpět do řízení organizačního. Během organizačního řízení provádí odbornou přípravu, údržbu techniky a stanice nebo například údržbu osobních ochranných prostředků. (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2021c)

5 VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ V ORGANIZACI

Základem každé dobře fungující společnosti je neustále vzdělávání jejích pracovníků. A to nejen na bázi zvyšování osobnostní kvalifikace, ale také na úrovni mezilidských vztahů z důvodu správného formování pracovních týmů a případného včasného rozpoznání komunikačního problému. Proto, aby bylo vzdělávání efektivní, je potřeba mít správně nastaven systém organizace školení, jehož základem je nikdy nekončící cyklus, který má jasně nastaven strategické cíle. K tomu je potřeba mít k dispozici kvalitní personál, který má se vzděláváním bohaté zkušenosti. Opakující cyklus má čtyři fáze. V první fázi je důležité jasně specifikovat základní témata vzdělávání, tedy kdo, co a jak. Poté navazuje plánovací fáze, kde je jasně nastavena časová dotace vzdělávání, rozpočet, obsah a užití metody. Třetí fázi je samotné vzdělávání, které se odehrává dle předem nastavených atributů. Protože je vzdělávání nekonečný cyklus, je potřeba vyhodnotit jeho účinnost a také to, zda jsou vynaložené rozpočtové prostředky efektivní pro další rozvoj organizace a před zahájením nového cyklu nedostatky upravit. (Koubek, 2007)

Tabulka 3 Východiska a předpoklady (Koubek, 2007)

5.1 Pozitiva organizace vzdělávání pracovníků

Mít dobře nastaven systém vzdělávání pracovníků je jedním z hlavních úkolů personalistiky. Nejeftivnějším nástrojem personální stability je uspokojení požadavků pracovníka a zároveň optimální využití pracovní síly na správném pracovním místě. Mezi pozitiva správně fungujícího systému vzdělávání patří zejména:

- a) dostatek kvalifikovaných pracovníků,
- b) možnost přizpůsobovat schopnosti pracovníků dle momentálních potřeb organizace,
- c) nepřetržité zvyšování kvalifikace a dovedností pracovníků,
- d) zlepšení pracovního výkonu,
- e) nižší potřeba průzkumu pracovního trhu,
- f) nalézání řešení uvnitř organizace,
- g) lepší předvídání rizik a jejich dopadů,
- h) zdokonalování vzdělávacích metod z předchozích zkušeností,
- i) zlepšení vztahů pracovníků navzájem a k organizaci,
- j) zvyšování motivace,
- k) vyšší atraktivita společnosti,
- l) personální stabilita a usnadnění získání nových pracovníků,
- m) rozvoj pracovníků a platový postup. (Koubek, 2007)

5.2 Kvalita lektorování

Nejdůležitějším prvkem pro efektivní vzdělávání je člověk, který tuto činnost provádí. Je žádoucí, aby lektor velmi dobře věděl, co je hlavním úkolem vzdělávání a kde jsou případné problémy či nedostatky organizace.

Jednou z největších výzev pro každého lektora je zůstat v obraze a dokázat sledovat nejnovější trendy, jak zapojit a motivovat posluchače. Lektor musí dále vnímat rozdílnost ve vnímání lidí. Někteří lidé si přečtou kapitulu, zapamatují si to důležité a v budoucnu jsou schopni to použít. Není to však pravidlem u všech. (Hey, Chief, Are We Training Them for Failure, 2021)

5.3 Analýza přezkoušení vybraných příslušníků

Do analýzy výsledků každoročního přezkoušení jsem náhodně vybral 24 příslušníků HZS ZLK. Níže uvedené známky jsou z okruhu praktického výcviku a způsob známkování je jako ve škole, tedy 1 – nejlepší a 5 – nejhorší.

Tabulka 4 Analýza výsledků přezkoušení (vlastní)

Funkce	Stanice	Známka		
		2019	2020	2021
Velitel 1	Zlín	3	1	2
Velitel 2	Zlín	2	1	1
Velitel 3	Valašské Meziříčí	4	1	5
Velitel 4	Valašské Meziříčí	1	1	2
Velitel 5	Uherské Hradiště	1	1	1
Velitel 6	Uherské Hradiště	1	1	1
Velitel 7	Kroměříž	1	3	1
Velitel 8	Kroměříž	3	1	2
Strojník 1	Zlín	3	3	3
Strojník 2	Zlín	2	2	2
Strojník 3	Valašské Meziříčí	2	1	1
Strojník 4	Valašské Meziříčí	4	1	2
Strojník 5	Uherské Hradiště	1	1	1
Strojník 6	Uherské Hradiště	2	1	2
Strojník 7	Kroměříž	1	3	4
Strojník 8	Kroměříž	1	1	1
Hasič 1	Zlín	3	2	2
Hasič 2	Zlín	3	4	3
Hasič 3	Valašské Meziříčí	2	2	1
Hasič 4	Valašské Meziříčí	2	1	1
Hasič 5	Uherské Hradiště	1	1	2
Hasič 6	Uherské Hradiště	1	2	1
Hasič 7	Kroměříž	1	1	1
Hasič 8	Kroměříž	2	1	2
Průměr v daném roce		2,0	1,5	1,8
Průměr Zlín		2,7	2,2	2,2
Průměr Valašské Meziříčí		2,5	1,2	2,0
Průměr Uherské Hradiště		1,2	1,2	1,3
Průměr Kroměříž		1,5	1,7	1,8

5.3.1 Výsledky analýzy

V roce 2019 došlo u HZS ZLK k velké generační obměně a tím se zcela změnilo personální obsazení služebních míst. Dle celkového průměru je zřejmé, že tento fakt měl velmi dobrý vliv na výsledky každoročního přezkoušení, tedy že odborná příprava se napříč HZS ZLK zefektivnila. V roce 2021 však byly výsledky opět horší, ale nedosahovaly úrovně roku 2019. Tento fakt lze nejspíše přičíst pandemii koronaviru, kdy byly velmi značně omezeny výcviky, cvičení a odborná příprava celkově, a to z důvodu potkávání se při metodických zaměstnáních. Pro analýzu byli záměrně vybráni příslušníci z centrálních stanic, jelikož tyto stanice disponují největším množstvím techniky a jsou u nich kladeny vyšší nároky na znalosti a dovednosti než u příslušníků ze stanic, kde je základní početní stav pět příslušníků a k dispozici zde mají pouze jedno či dvě zásahové vozidla. Jasně nejhorší výsledky má dlouhodobě územní odbor Zlín. Zde si však myslím, že je to způsobeno náročností požadovaných znalostí. Jednotka hasičů na stanici ve Zlíně, má ve své výbavě širokou škálu věcných prostředků, které slouží pro celý Zlínský kraj a ovládání některých z nich je velmi složité a specifické. Ve své působnosti má také řadu speciální techniky určené pro zásah v celém Zlínském kraji a je opěrným bodem pro zásahy s přítomností nebezpečných látek. Výsledky jsou jak napříč jednotlivými roky, tak napříč dílčími územními odbory velmi kolísavé, což jasně vypovídá o tom, že odborná příprava je velmi nestabilní a mělo by se zapracovat na její organizaci.

Z důvodu ochrany osobních údajů, byly jména a příjmení příslušníků nahrazena funkcí, ve které jsou jednotliví příslušníci ustanoveni, avšak plně kolidují s reálnými výsledky dílčích přezkoušení.

6 METODA PRŮZKUMU

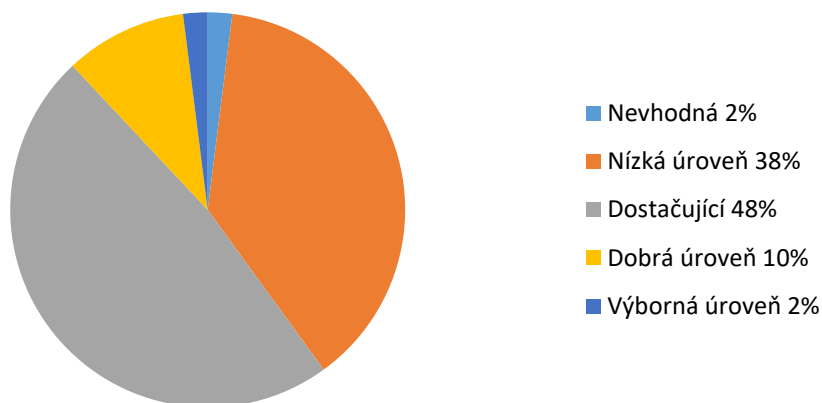
Jako metodu průzkumu pro sběr informací jsem si vybral metodu rozhovorů, a to z důvodu lepšího pochopení problému. V době pandemie bylo však velmi složité zajistit osobní kontakt se všemi respondenty, ale myslím si, že při osobním kontaktu je člověk schopen obdržet od dotazovaného mnohem bohatší a relevantnější informace než z dotazníku rozesílaného hromadně. Dle mého názoru je i pro respondenta tato varianta vhodnější, protože může lépe vyjádřit svůj názor, ale také se v odborné debatě dozvědět něco nového nebo získat jiný pohled na řešený problém.

V rozhovorech s vybranými příslušníky HZS ZLK jsem kladl otázky v této podobě:

1. Jak hodnotíte současný stav provádění odborné přípravy příslušníků HZS zařazených v JPO?
2. Je potřeba se spíše zaměřit na teoretickou část znalostí nebo na praktické dovednosti zasahujících hasičů?
3. Uvítal byste při provádění odborné přípravy širší spolupráci s ostatními složkami IZS?
4. Myslíte si, že legislativní rámec pro provádění odborné přípravy hasičů je lehce uchopitelný a dobře aplikovatelný do praxe?
5. Kdo je zodpovědný za odbornou přípravu hasičů zařazených v jednotkách PO u HZS ČR?
6. Jaké nástroje máte vy osobně k dispozici pro svou odbornou přípravu, popř. odbornou přípravu ostatních příslušníků v jednotce PO?
7. Máte v rámci směny dostatečnou časovou rezervu pro kvalitní odbornou přípravu?
8. Znáte nějaké webové stránky, které se zaměřují na odbornou přípravu hasičů?
9. Napadne Vás v současné chvíli nějaká oblast odborné přípravy, která se Vám zdá proškolená nedostatečně?

Otázka č. 1

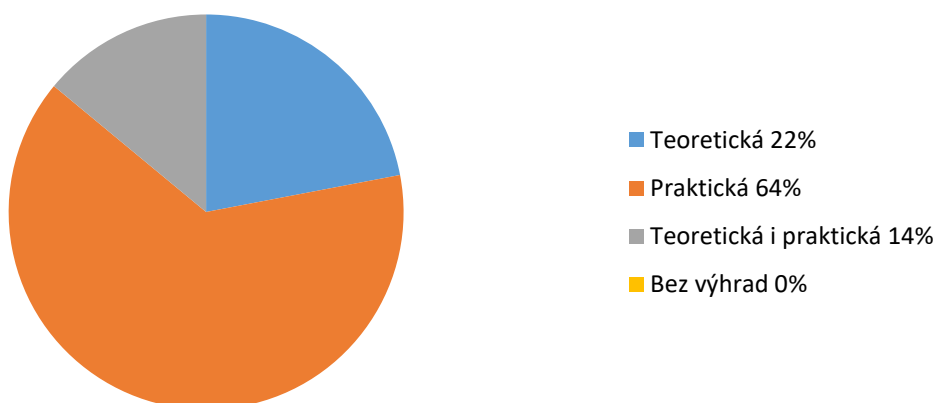
Z odpovědí u otázky č. 1 vyplývá, že téměř polovina dotázaných příslušníků si myslí, že odborná příprava je na dostačující úrovni. Zarážející je, že 40 % hasičů si myslí, že odborná příprava je na nízké úrovni či je dokonce prováděna nevhodně. Šedesát procent dotázaných však hodnotí odbornou přípravu pozitivně.

Graf 1. Jak hodnotíte současný stav provádění odborné přípravy příslušníků HZS zařazených v JPO?

Otázka č. 2

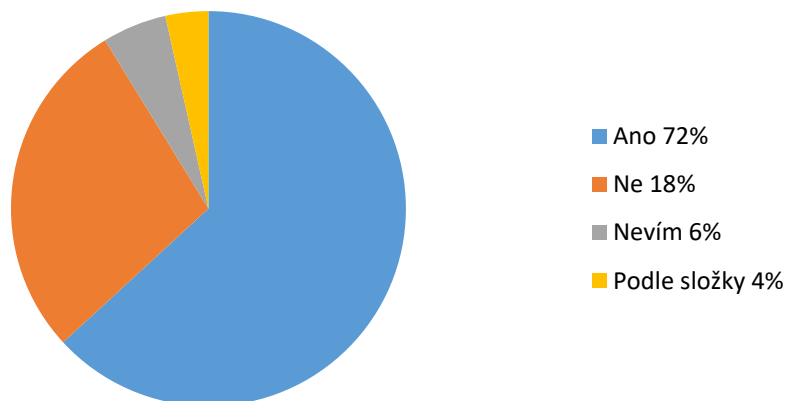
Z odpovědí u otázky č. 2 vyplývá, že nedostatky jsou hlavně v praktické části odborné přípravy.

Graf 2. Je potřeba se spíše zaměřit na teoretickou část znalostí nebo na praktické dovednosti zasahujících hasičů?

Otázka č. 3

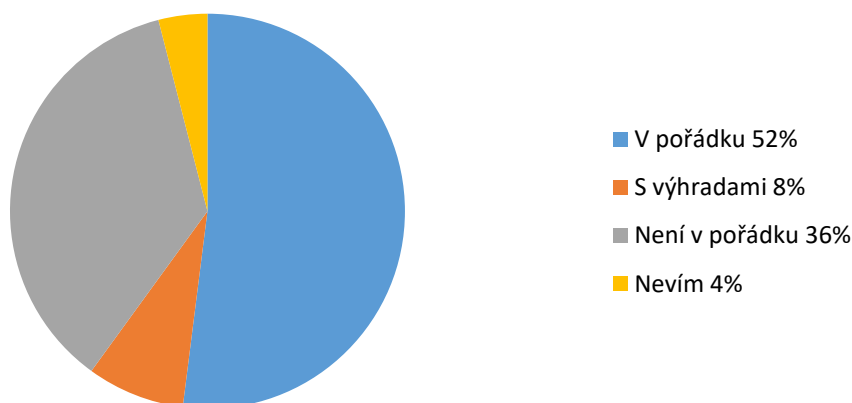
Z odpovědí u otázky č. 3 vyplývá, že širší spolupráci se složkami IZS by uvítala drtivá většina dotázaných. Někteří však nedokázali zhodnotit, zda by toto bylo přínosem a našel se i názor, že spolupráce při výcviku by byla přínosná jen s některými složkami IZS.

Graf 3. Uvítal byste při provádění odborné přípravy širší spolupráci s ostatními složkami IZS?

Otázka č. 4

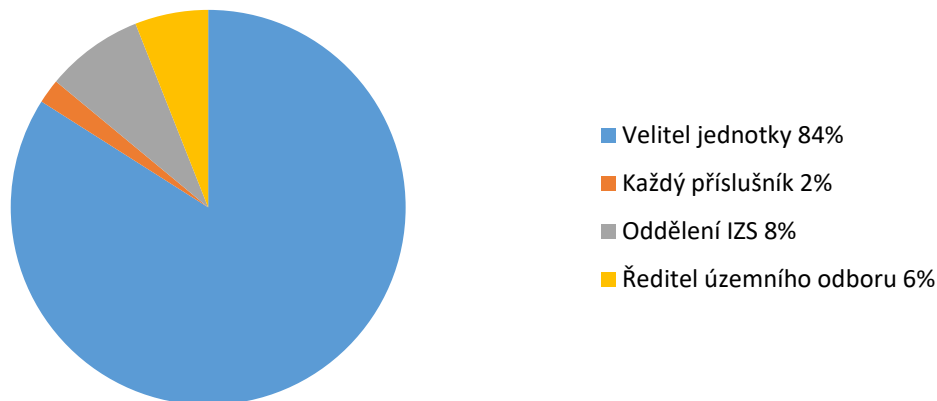
Z odpovědí u otázky č. 4 vyplývá, že většina příslušníků se domnívá, že legislativa týkající se odborné přípravy je v pořádku. Někteří si myslí, že má malé nedostatky a stačila by malá revize některých předpisů. Velké procento dotázaných si však myslí, že by se měla legislativa zjednodušit a zestručnit.

Graf 4. Myslíte si, že legislativní rámec pro provádění odborné přípravy hasičů je lehce uchopitelný a dobře aplikovatelný do praxe?

Otázka č. 5

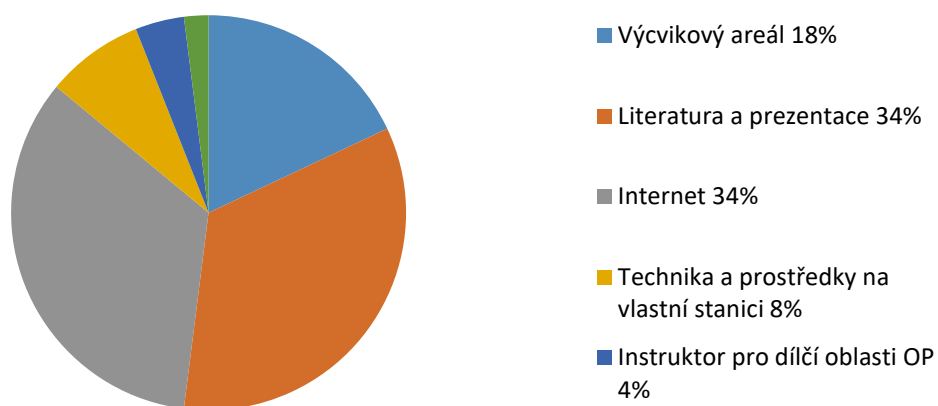
Z odpovědí u otázky č. 5 vyplývá, že téměř všichni vědí, kdo je zodpovědný za odbornou přípravu hasičů v jednotce.

Graf 5. Kdo je zodpovědný za odbornou přípravu hasičů zařazených v jednotkách PO u HZS ČR?

Otázka č. 6

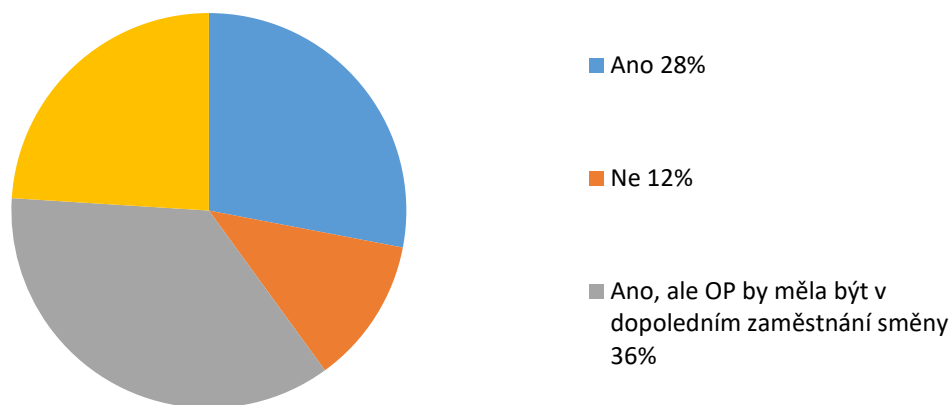
Z odpovědí u otázky č. 6 vyplývá, že na praktický výcvik ve výcvikovém areálu si vzpomnělo pouze 18% hasičů, což je pravděpodobně dáno tím, že je tento prostor velmi málo využíván. Literatura a internet mají shodně 34%, nejčastěji v této souvislosti byl jmenován Bojový řád jednotek požární ochrany a poté Cvičební řád a Konspekty odborné přípravy. Někteří však tyto prostředky využívají v tištěné formě a někteří v elektronické podobě na internetu. Z výše uvedeného však vyplývá, že v tomto případě teorie jednoznačně vítězí nad praxí. Důležité je, že v případě nastalých mezer v odborné přípravě, by se někteří příslušníci vydali správným směrem a požádali o vysvětlení hasiče instruktora nebo hasiče specialistu. Bohužel jen málo hasičů si uvědomuje, že nejdůležitější je umět pracovat s prostředky, které má ihned k dispozici například v zásahovém vozidle. Toto jen potvrzuje fakt, že na praktický výcvik je kladen velmi malý důraz.

Graf 6. Jaké nástroje máte vy osobně k dispozici pro svou odbornou přípravu, popř. odbornou přípravu ostatních příslušníků v jednotce PO?

Otázka č. 7

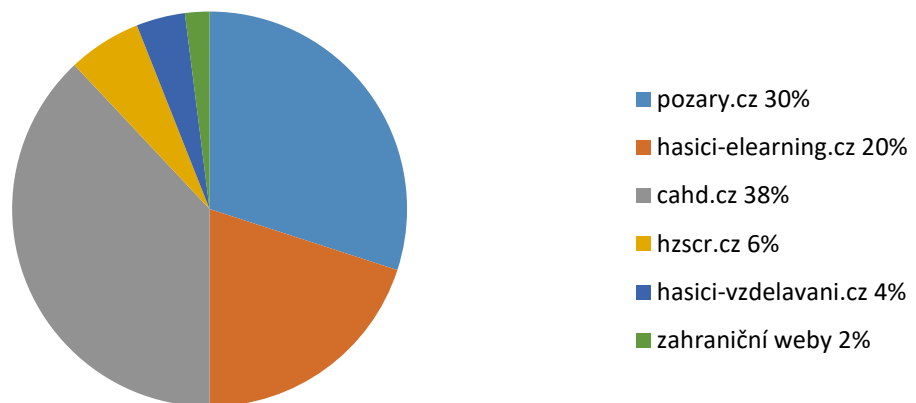
Z odpovědí u otázky č. 7 vyplývá, že velké procento hasičů je s časovou dotací spokojeno. Jen malé procento příslušníků si myslí opak. Více než polovina si však myslí, že v rámci směny je mnoho aspektů, které brání kvalitní odborné přípravě. Hospodářské práce a údržba techniky je mnohdy důležitější než kvalitní vzdělávání. Hromadí se názor, že odborná příprava by měla být zařazena v rámci směny co nejdříve a v případě že by ji něco narušilo, dala by se realizovat v odpoledních hodinách.

Graf 7. Máte v rámci směny dostatečnou časovou rezervu pro kvalitní odbornou přípravu?

Otázka č. 8

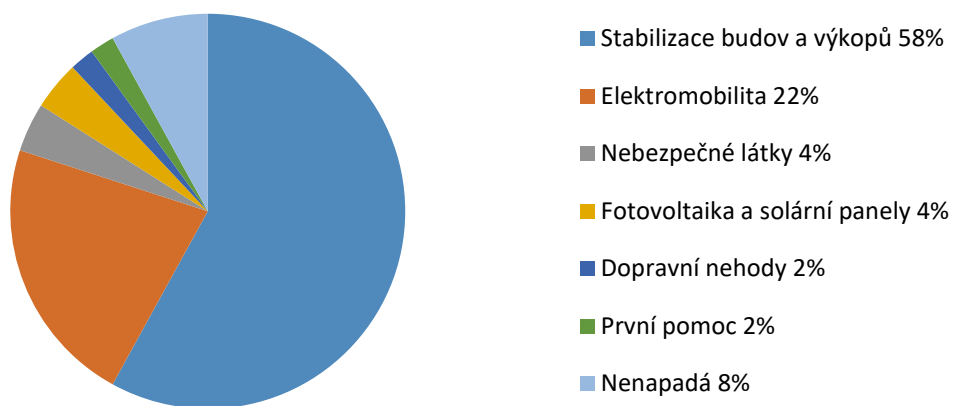
Z odpovědí u otázky č. 8 vyplývá, že hasiči mají velmi dobré povědomí o tom, na kterých webových stránkách je přístupná kvalitní vzdělávací literatura. Stránky hasici-elearning.cz se umístily svými procenty vysoko pravděpodobně proto, že v době pandemie Covid – 19 se veškerá vzdělávací činnost, kterou organizovalo vzdělávací zařízení ministerstva vnitra, přesunula právě sem.

Graf 8. Znáte nějaké webové stránky, které se zaměřují na odbornou přípravu hasičů?

Otázka č. 9

Z odpovědí u otázky č. 9 vyplývá, že velkou neznámou je pro hasiče stále téma elektromobility. Nejvíce otázek kladou hlavně elektromobily a jejich hašení či dopravní nehody. Vysoké procento u odborné přípravy na téma stabilizace budov je pravděpodobně dáno faktem, že dostatečné prostředky pro odbornou přípravu jsou dislokovány pouze na centrálních stanicích a také tím, že míst, kde by se takový výcvik dal kvalitně zorganizovat je velmi málo. Dále je potřeba zaměřit se na výcvik zásahu s přítomností nebezpečné látky.

Graf 9. Napadne Vás v současné chvíli nějaká oblast odborné přípravy, která se Vám zdá proškolená nedostatečně?

6.1 Brainstorming

Po vyhodnocení otázek a vytvoření grafů jsem zorganizoval brainstorming se třemi příslušníky HZS ZLK, kteří mají ve své gesci odbornou přípravu, tedy s hasiči na pozicích velitel čety a velitel družstva. Pečlivě jsem je seznámil s výsledky průzkumu a v rámci brainstormingu jsme hledali možnosti zlepšení odborné přípravy.

Překvapující pro kolegy bylo, že 40 % hasičů v jejich jednotkách uvedlo, že odborná příprava neprobíhá dobře. Všichni tři velitelé přislíbili, že toto téma v rámci své směny s příslušníky důkladně proberou a zeptají se na konkrétní nedostatky školení a výcviku. Avšak všichni se shodli, že teoretické přípravy je dostatek a že pokud je co zlepšovat, určitě je to v rámci praktického výcviku. Spolupráce se jinými složkami IZS by rovněž přivítali všichni tři příslušníky, jelikož školení první pomoci od člověka, který například každodenně jezdí sanitním vozem, provádí resuscitaci a řeší polytraumata, by jistě mělo zcela jiný náboj, než školení od méně zkušených zdravotníků z řad hasičů. Co se týče legislativy, došlo k naprosté shodě, že zjednodušení a aktualizace některých právních

předpisů by jistě byla přínosem, ale z tohoto hlediska ani jeden z nás nemá možnost provádění odborné přípravy změnit. Jedinou možností zbývá oslovit management HZS krajů, popřípadě generální ředitelství a předat jim konkrétní nedostatky, které by odbornou přípravu mohly komplikovat. Fakt, že jejich podřízení ví, kdo je zodpovědný za odbornou přípravu je potěšilo, a s nadsázkou sdělili, že od toho okamžiku, už to budou vědět správně všichni. U dalšího tématu jsme se pozastavili nejvíce, jelikož názory byly rozdílné. Jeden z velitelů tvrdil, že literární podpora pro odbornou přípravu je dobrá, jen čas k ní určený není dostatečný. Na což reagoval druhý kolega a zeptal se, jestli si opravdu myslí, že čtyři hodiny za směnu se mu zdá opravdu málo a že si spíše myslí, že je to spíše o tom si odbornou přípravu v předstihu dobře připravit a poté ji realizovat. Avšak na konci tohoto tématu jsme se všichni opět shodli, že doba, kdy je vzdělávání organizováno, tedy po obědě, není vůbec vhodná a tím je snížena její efektivita. Poslední částí v rámci brainstormingu bylo probrat jednotlivá témata, která byla označena jako nedostatečně proškolená. Opět padla shoda mezi všemi veliteli a došlo i na doplnění témat, a to proškolení některých technických zásahů, jako vnikání do uzavřených prostor nebo zásahy s prvky lezecké techniky.

6.2 Závěr průzkumu

Na závěr této části musím konstatovat, že mě pozitivně překvapil přístup všech příslušníků, kteří se dotazování zúčastnili. Aktivní přístup a ochota odpovídat na otázky i nad rámec mých dotazů byla pro mě velmi motivující do další pokračování v práci. Věřím, že se mi podaří, v rámci mého zaměstnání, prosadit alespoň některé změny, které by vedly ke zvýšení efektivity vzdělávání hasičů zařazených v jednotkách HZS kraje.

7 NÁVRHY NA ZKVALITNĚNÍ ODBORNÉ PŘÍPRAVY

1. Úprava současné legislativy ve smyslu navýšení časové dotace výhradně pro výcvik hasičů.
2. Úprava denního řádu.
3. Školící středisko v rámci každého HZS kraje.
4. Vydání jednotné metodiky odborné přípravy.
5. Finanční prostředky pro odbornou přípravu.
6. Spolupráce s automobilkami v České republice.
7. Legislativní úprava zákona o IZS pro spolupráci se ZZS.
8. Spolupráce s ministerstvem životního prostředí.
9. Rozšíření vstupní přípravy nováčků.
10. Výcvik instruktorů v rámci HZS kraje.
11. Sjednocení hodin v legislativě.
12. Konspekty odborné přípravy.
13. Odborná příprava hasičů – strojníků.
14. Odborná příprava se specialisty z dílčích oborů a odvětví.
15. Psychologická připravenost příslušníků.

7.1 Úprava současné legislativy

Hlavním aspektem pro efektivní výcvik hasičů zařazených v jednotkách PO je čas. V rámci své 24 hodinové směny mají hasiči sice velký prostor pro školení, výcvik a samostudium, avšak v rámci této směny často dochází k narušení času vyhrazeného pro odbornou přípravu. Může se jednat o nutné opravy věcných prostředků, mobilní požární techniky či hospodářské práce. Největším narušitelem času určeného pro odbornou přípravu je však samotná výjezdová činnost. Buďto se může jednat o zásah jednotky v době, kdy je čas vyhrazen pro školení anebo se jednotka může během tohoto času věnovat údržbě techniky a věcných prostředků po již absolvovaném zásahu. Toto má za následek nedostatečné proškolení celého tématu odborné přípravy a dochází tak k mezerám ve znalostech jednotlivých příslušníků v jednotce PO.

Řešením by mohlo být stanovení času pro odbornou přípravu mimo základní dobu služby. V době, kdy vznikl zákon o služebním poměru, zde bylo zakotveno tzv. 150 hodin. Těchto 150 hodin zaručovalo nadřízenému služebnímu funkcionáři kdykoliv z jakéhokoliv důvodu příslušníkovi nařídít přesčas v důležitém zájmu služby. Takový přesčas musel příslušník splnit bezodkladně a bez nároku poskytnutí mzdy či služebního volna, tedy zdarma. Oněch 150 hodin byla časová dotace pro práci přesčas na celý kalendářní rok. Veškeré výcviky a školení, které příslušník absolvoval, automaticky spadaly do 150 hodin a nevznikaly tedy nároky na mzdu ani na výběr náhradního volna. Po novelizaci zákona tyto přesčasové hodiny zrušeny nebyly, ale byly upraveny tak, že příslušník je povinen tyto hodiny splnit pouze při vyhlášení krizového stavu. Konkrétně § 112 služebního zákona. Dnes lze příslušníkovi nařídít službu přesčas až do výše 150 hodin za kalendářní rok i mimo vyhlášený krizový stav, za což však příslušníkovi náleží služební příjem, popř. náhradní volno. Z důvodu úspor rozpočtových prostředků dílčích HZS krajů se tedy výcviky provádějí v základní době služby a dále tak, aby nevznikaly nároky na poskytnutí náhradního volna, což by vedlo k obtížnému dodržování minimálních stavů na jednotlivých hasičských stanicích.

7.1.1 Návrh úpravy §54 služebního zákona

Zákon č. 361/2003 Sb., zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, konkrétně §54 hovoří o služebních přesčasech takto:

„Služba přesčas

(1) Za službu přesčas se považuje služba vykonávaná nad základní dobu služby v týdnu mimo rámec směn.

(2) Příslušníkovi lze nařídít službu přesčas v důležitém zájmu služby.

(3) Celkový rozsah služby přesčas nesmí činit v průměru více než 10,5 hodin týdně ve vyrovnávacím období, které může činit nejvýše 52 týdnů po sobě jdoucích.

(4) Příslušníkovi lze nařídít po dobu krizového stavu nebo ve výjimečných případech po nezbytnou dobu ve veřejném zájmu službu přesčas i nad rozsah stanovený v odstavci 3.

(5) Do celkového rozsahu nejvýše přípustné služby přesčas ve vyrovnávacím období podle odstavce 3 se nezapočítává služba přesčas, za kterou bylo příslušníkovi poskytnuto náhradní volno, a služba přesčas u příslušníka s kratší dobou služby v týdnu, která nepřesahuje základní dobu služby v týdnu.“ (Česko, 2003)

Možným řešením by byla aktualizace tohoto paragrafu, a to doplněním odstavce šest ve znění:

(6) Příslušníkovi lze nařídit službu přesčas v zájmu odborné přípravy příslušníků, a to v místě služebního působiště či mimo něj. Za tuto službu přesčas nenáleží příslušníkovi služební příjem ani náhradní volno. Pokud je přesčas nařízen mimo místo služebního působiště, náleží příslušníkovi za tento přesčas náhrada cestovních výdajů.

V případě, že by se v rozpočtu HZS ČR našly finanční prostředky pro proplácení těchto přesčasů, mohl by odstavec znít takto:

(6) Příslušníkovi lze nařídit službu přesčas v zájmu odborné přípravy příslušníků, a to v místě služebního působiště či mimo něj. Za tuto službu přesčas náleží příslušníkovi služební příjem ve výši standartního výkonu služby. Pokud je přesčas nařízen mimo místo služebního působiště, náleží příslušníkovi za tento přesčas náhrada cestovních výdajů.

7.1.2 Nevýhody úpravy §54

Jako hlavní nevýhodu úpravy §54 vidím v tom, že úprava legislativy v této podobě by jistě zvedla vlnu nevole u všech příslušníků a jistě by na to zareagovaly všechny odborové organizace jednotlivých bezpečnostních sborů. Myslím si, že by minimálně požadovaly navýšení mzdových prostředků pro příslušníky či poskytnutí jiných bonusů za tuto práci přesčas. Poskytování náhradního volna za tuto činnost by nebylo žádoucí, protože by to mělo negativní vliv na dodržování minimálních stavů na jednotlivých stanicích HZS ČR a situaci by to dále více komplikovalo. Tedy řádné proplácení těchto přesčasových hodin nebo ponechání těchto hodin bez nároku na mzdu jak tomu bylo dříve, je jediným nezátěžujícím řešením.

Na druhou stranu si myslím, že pro zkvalitnění připravenosti a akceschopnosti hasičů, by se ve státním rozpočtu finanční prostředky najít mohly. Odměnou by byl lépe fungující záchranný sbor, který dnes zasahuje téměř u všech mimořádností, které se kolem nás dějí.

7.2 Úprava denního řádu směny

Dle průzkumu provedeného v rámci HZS Zlínského kraje je jednoznačné, že většina hasičů si myslí, že změna denní doby pro odbornou přípravu by jistě měla pozitivní vliv na její provádění. Zařazení vzdělávání na učebně po vydatném obědě, kdy se tělo člověka snaží vydat veškerou energii ke správnému stravování potravy je spíše přítěž a dle hasičů je udržení soustředěnosti velmi obtížné.

Denní řád příslušníků zařazených v jednotkách HZS ZLK:

Tabulka 5 Denní řád pro příslušníky (Pokyn ředitele HZS Zlínského kraje, 2015)

Denní doba		Druh činnosti	Přestávka v minutách (pohotovost)
začátek	konec		
7:00	7:15	Nástup směn, předání a převzetí směny, rozdělení	
7:15	7:45	Přejímka pracovišť a techniky, její přezkoušení a příprava na dopolední zaměstnání	
7:45	12:00	Zaměstnání	
12:00	12:30	Přestávka na jídlo a oddech (pohotovost)	30
12:30	14:30	Odborná příprava - teoretická příprava	
14:30	17:30	Odborná příprava - praktický výcvik a tělesná příprava	
17:30	18:00	Přestávka na jídlo a oddech (pohotovost)	30
18:00	19:00	Odborná příprava - praktický výcvik a tělesná příprava	
19:00	21:00	Zaměstnání	
21:00	23:00	Hodnocení dne a rozbor zásahové činnosti	
23:00	6:00	Pohotovost	7 x 60
6:00	7:00	Úklid a příprava na předání směny	

Návrh denního řádu pro efektivnější provádění odborné přípravy:

Tabulka 6 Návrh nového denního řádu pro příslušníky (vlastní)

Denní doba		Druh činnosti	Přestávka v minutách (pohotovost)
začátek	konec		
7:00	7:15	Nástup směn, předání a převzetí směny, rozdělení	
7:15	7:45	Přejímka pracovišť a techniky, její přezkoušení a příprava na dopolední zaměstnání	
7:45	8:00	Zaměstnání	
8:00	10:00	Odborná příprava - teoretická příprava	
10:00	12:00	Odborná příprava - praktický výcvik	
12:00	12:30	Přestávka na jídlo a oddech (pohotovost)	30
12:30	14:30	Zaměstnání	
14:30	16:30	Odborná příprava - tělesná příprava	
16:30	17:30	Zaměstnání	
17:30	18:00	Přestávka na jídlo a oddech (pohotovost)	30
18:00	21:00	Zaměstnání	
21:00	23:00	Hodnocení dne a rozbor zásahové činnosti	
23:00	6:00	Pohotovost	7 x 60
6:00	7:00	Úklid a příprava na předání směny	

7.3 Školící středisko HZS kraje

Dalším důležitým aspektem pro kvalitní odbornou přípravu příslušníků je, aby v rámci HZS kraje byla dostupnost kvalitního školicího personálu a kvalitních trenažérů pro všechny oblasti odborné přípravy.

Dnes je velkým trendem u HZS ČR vše centralizovat. Jak již bylo zmíněno, v rámci HZS ČR fungují ŠVZ v Brně, SOŠ PO F-M, Institut ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč, Záchranný útvar v Hlučíně, Zbirohu a Jihlavě, které zajišťují odbornou přípravu všech hasičů v celé České republice.

Na druhou stranu, pokud by měl každý HZS kraje v rámci své působnosti malé školící středisko, byla by kvalitnější odborná příprava pro hasiče dostupnější a časově méně náročná. Vybudování takového školicího střediska je jistě velmi nákladná a logisticky náročná operace, avšak řada HZS krajů má již takový areál k dispozici.

V rámci tohoto školicího střediska, by měl být zaručen kvalitní trénink základních úkolů HZS ČR. Tedy požární zásah, zásah s únikem nebezpečné látky, dopravní nehoda, zásah s prvky lezecké techniky, zásah s nutností záchrany osob ze závalů a sutin, zásah s nutností stabilizace konstrukcí a výcviky stanové legislativou GŘ – Vstupní příprava nováčků, odborná příprava pro práce výšce a nad volnou hloubkou, odborná příprava ve vyprošťování zraněných osob z havarovaných vozidel, odborná příprava pro poskytování první pomoci na místě zásahu. Dále se v tomto interním aktu generálního ředitele nařizuje odborná příprava pro práci na vodě a zamrzlých hladinách, zde by se výcvik realizoval v součinnosti s dílčími povodími na vodních tocích a stojatých vodách v rámci daného kraje a pravidelné školení řidičů, které každoročně pro HZS krajů provádí Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně.

Obrázek 3 Výcvikový areál HZS ZLK (vlastní)

7.3.1 Požární zásah

Základním cílem činnosti jednotky při zdolávání požáru je rychlá a účinná lokalizace požáru, tedy provádět činnosti, které zamezí jeho šíření a jeho následná likvidace. Pokud však požár bezprostředně ohrožuje osoby nebo zvířata, je jejich záchrana naprostou prioritou. Je důležité, aby cvičný trenažér umožňoval procvičit právě tyto varianty požárního zásahu, kdy se jednotka soustředí primárně na záchranu osob a kdy je úkolem lokalizace a likvidace požáru. Je důležité, aby si zasahující hasiči dobře uvědomovali rozdíly mezi nasazením sil a prostředků v jedné či druhé variantě požáru. Variantu hasebních prací samozřejmě určuje velitel zásahu, ale jelikož se hasiči dovybavují technickými prostředky již ve vozidle při cestě k místu mimořádné události, musí mít povědomí o činnostech, které budou provádět a s ohledem na předpokládané činnosti se správně dovybavit věcnými prostředky, potřebné ke zvládnutí situace.

Obrázek 4 Výcvik požárního zásahu (archiv HZS ZLK)

7.3.2 Zásah s únikem nebezpečné látky

Cílem jednotek při zásahu s přítomností nebezpečné látky je snížení bezprostředních rizik, stabilizace situace a zamezení rozšíření havárie. Zvolené postupy závisí na vybavenosti jednotky, počtu příslušníků v jednotce a její předurčenosti pro zásah na nebezpečnou látku. Při takovém zásahu se klade důraz na bezpečnost zasahujících hasičů a na neustálou kontrolu rizik, které by mohly ohrozit jak zasahující hasiče, tak okolí místa mimořádné události. Zásah s přítomností nebezpečné látky má velké množství rizik, které je potřeba vyhodnocovat již při jízdě k samotnému zásahu a v bezprostřední blízkosti je potřeba tato rizika přehodnocovat a reagovat na nově zjištěné skutečnosti. Rozhodnutí velitele zásahu a nasazení sil a prostředků může ovlivnit zejména směr větru, druh a množství nebezpečné látky, vzdálenost od místa úniku, ohrožení osob, dostatek prostoru pro provedení zásahu, okolí místa události či denní doba, ve které k mimořádné události došlo.

Obrázek 5 Výcvik zásahu s únikem nebezpečné látky (archiv HZS ZLK)

7.3.3 Dopravní nehoda

Úkoly hasičů u dopravní nehody se odvíjí od typu dopravní nehody, jejího rozsahu a počtu zúčastněných vozidel a osob. Primárním cílem je poskytnutí první pomoci, v případě, že došlo ke zranění osob a celkové zajištění místa události tak, aby nedošlo k sekundární nehodě či ohrožení dalších osob, zvířat a životního prostředí. Školicí středisko by mělo být konstruováno tak, aby umožňovalo nasimulování různých typů dopravních nehod s různými počty účastníků a rozdílných škál závažnosti, od jednoduchých nehod, kde došlo k lehkým zraněním až po nehody, kdy je potřeba účastníky nehody složitě vyprostit speciálním vybavením. Co však velmi chybí v možnostech odborné přípravy příslušníků, jsou prostředky pro výcvik dopravních nehod nákladních automobilů, autobusů a vozidel s alternativními pohony.

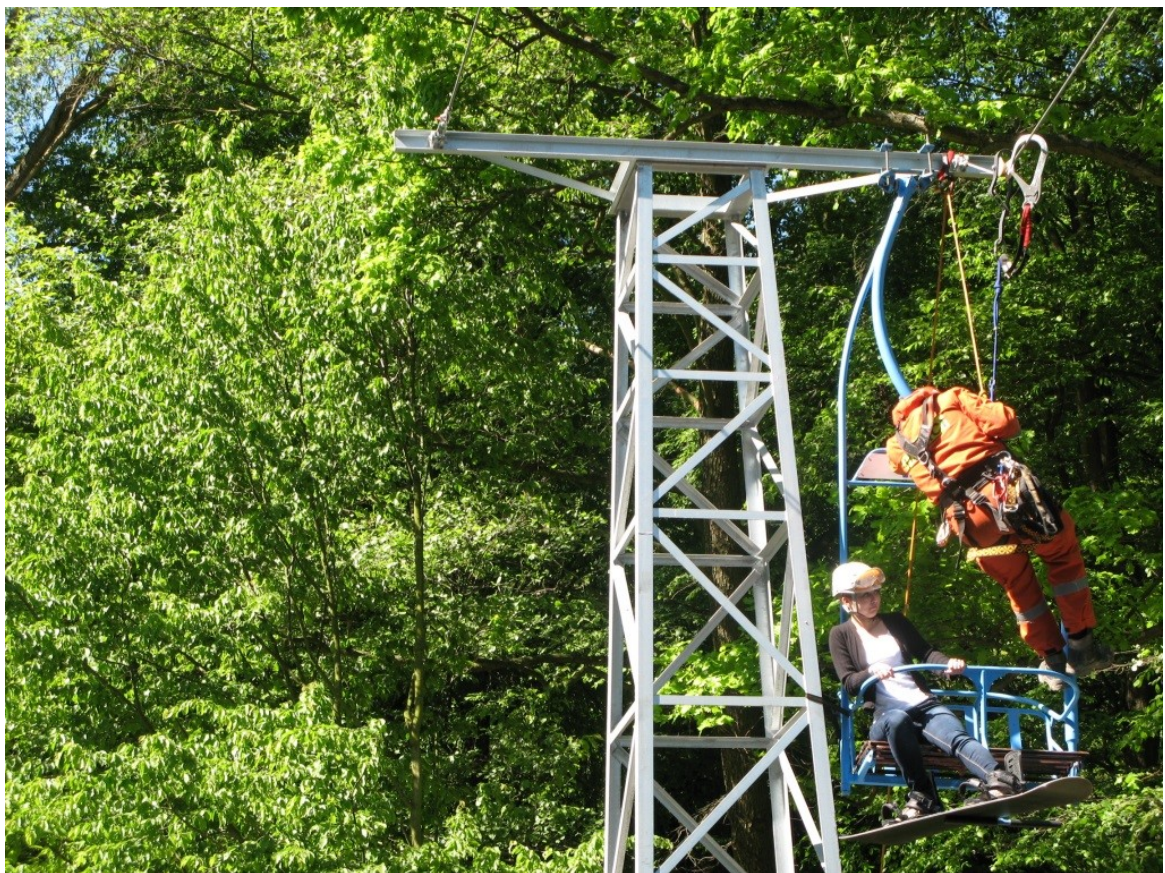
Obrázek 6 Výcvik vyprošťování u dopravní nehody (archiv HZS ZLK)

7.3.4 Zásah ve výšce a nad volnou hloubkou

Zásah ve výšce a nad volnou hloubkou vyžaduje nasazení speciálních a nadstandartních technických prostředků v extrémních podmínkách, a to zejména v prostředí:

- a) vysokých budov,
- b) staveb,
- c) lomů,
- d) podzemních prostor,
- e) přírodních terénů,
- f) lanových drah a jiných špatně dostupných míst.

Při tomto typu zásahu se dbá na dobře zvolený postup, správné vybavení a neustálou kontrolu terénu a okolí místa události. Je potřeba správně zvolit přístup ke zraněnému, provést bezchybně první pomoc a fixaci postižených částí těla, zajištění prostoru, jištění a nejjednodušší způsob transportu do bezpečného prostředí.

Obrázek 7 Výcvik zásahu ve výšce a nad volnou hloubkou (archiv HZS ZLK)

7.3.5 Záchrana osob ze závalů a sutin

Záchrana ze zřícených budov je charakterizována nestabilními stavebními konstrukcemi, které jsou nebezpečné možností zřícením a zavalením osob, narušením únosnosti a propadnutím. Vyhledávání osob v takovém prostředí vyžaduje důkladnou znalost problematiky a neustálé sledování velkého množství rizik, jež se mohou během zásahu měnit. V takových situacích jsou hasiči nejvíce ohroženi únikem plynu, vody a jiných nebezpečných látek dle charakteru zřícené budovy nebo vzniklým požárem. Je potřeba velmi dobře zvolit postup zásahu a technické prostředky, zejména ty, které zajistí stabilizaci konstrukcí a dále vytyčit nebezpečnou zónu a provést evakuaci okolí.

Obrázek 8 Místo pro výcvik záchrany ze závalů a sutin (vlastní)

7.3.6 Cílové skupiny výcvikového areálu v rámci HZS ZLK

V současné době, využívají výcvikový areál, který je umístěn na stanici ve Zlíně i jiné subjekty a složky IZS. Jsou to zejména:

- a) jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí Zlínského kraje,

- b) zdravotnická záchranná služba,
- c) Policie České republiky,
- d) ostatní ozbrojené složky IZS – městská police, Armáda České republiky,
- e) školská zařízení a organizace se zaměřením studia na požární ochranu, krizové řízení, záchranářství, zdravotnictví, ochrana osob.

Ve výcvikovém areálu je možnost nácviku:

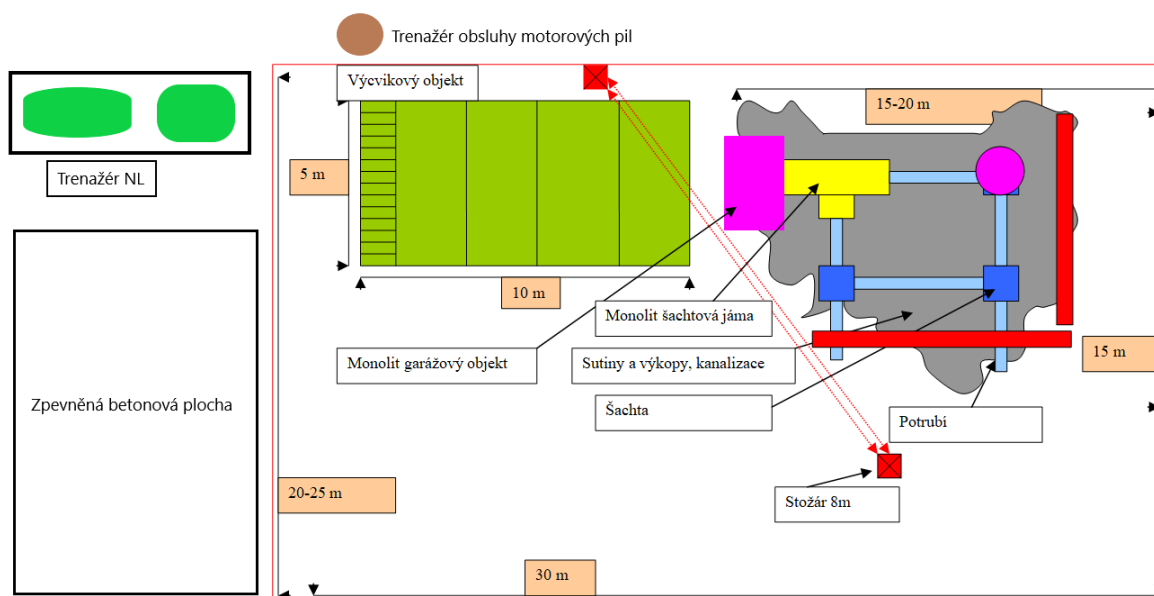
- a) základních i náročných variací požárního zásahu,
- b) variant protichemického zásahu,
- c) záchranných prací spojených s mimořádnými událostmi s destrukcí objektů, závalů a záchranu ze sutin,
- d) práce ve výšce a nad volnou hloubkou,
- e) evakuace, vyprošťování a transportu osob,
- f) první pomoci,
- g) fyzické přípravy,
- h) taktické varianty zásahu ozbrojených složek a další.

V rámci areálu je k dispozici:

- a) lehký montovaný objekt složený z kontejnerů – imitace většího rodinného domu,
- b) pracoviště, které imituje zbořenou budovu a potrubní systém,
- c) betonová garáž,
- d) stožáry vysokého napětí,
- e) lanovka,
- f) pracoviště imitující technologii v chemickém průmyslu,
- g) zpevněná betonová plocha (například pro havarovaná vozidla),
- h) trenažér obsluhy motorových pil,
- i) zatrávněná plocha.

Hodnota areálu při jeho vzniku byla 10,7 milionu korun. Areál vznikl v roce 2014 a ve stejném roce se výcviku v něm účastnilo 616 osob. Příslušníků HZS ZLK bylo 136, členů

jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí 155, Policie České republiky 175, městské policie 100 a z ostatních složek a organizací 50 osob. V posledních dvou letech však četnost výcviků klesla, a to hlavně z důvodu pandemie. Nutno podotknout, že díky výcvikům v něm konaných, se areál stále vyvíjí a upravuje.

Obrázek 9 Schéma výcvikového areálu HZS ZLK (vlastní)

7.3.7 Výcvikové středisko Vienne – Francie

Hasiči ve Vienne mají efektivní školicí středisko, které ročně provede tisíce školení. Aby mohlo hasičům nabídnout kvalitní školení, jsou modelové situace v něm realizované co nejbližší situovány realitě. Rozloha osm hektarů je věnována různým technickým platformám, jako je záchrana osob, jízda v terénu, chemický zásah, dopravní nehoda, úniky plynu a další situace, s nimiž se hasiči během zásahů setkávají. Školicí středisko má certifikovanou kvalifikaci, která zaručuje:

- že absolvent výcviku bude mít dovednosti a zdroje nezbytné k výkonu své činnosti v požadované oblasti,
- implementaci těchto dovedností u dílčích zásahů u mimořádných událostí,
- poskytování kvalitních služeb ke spokojenosti organizací. (Sdis86, 2021)

7.4 Vydání jednotné metodiky odborné přípravy

Při brainstormingu s veliteli, tedy s lidmi, kteří mají za úkol vzdělávání příslušníků v jednotce, jsme se shodli, že literatura týkající se odborné přípravy je v mnoha ohledech nevyhovující. Vydání jednotné metodiky odborné přípravy by bylo přínosem pro efektivitu školení a pro samotné příslušníky by došlo ke zjednodušení samostudia. V současném stavu jsou totiž témata roztržštěná, kdy je potřeba pro tvorbu kvalitního školení vyhledávat a prezentovat více zdrojů najednou. Při tvorbě metodiky je potřeba brát v potaz, že jak již bylo zmíněno, hasiči mají v rámci své směny čtyři hodiny na své vzdělávání. Dvě hodiny na teoretickou přípravu a dvě hodiny na praktický výcvik. Dle mého názoru by bylo ideální, kdyby se jednotlivá témata v metodice rozdělila do hlavních sekcí a tyto hlavní sekce by byly dále děleny do bloků s časovou dotací čtyři hodiny, tak aby jeden blok odpovídal školení v jedné směně. Návrh osnovy školení ve vyprošťování u dopravních nehod je níže:

Tabulka 7 Návrh osnovy školení ve vyprošťování u dopravních nehod (vlastní)

Blok	Sekce:	Pracovní postupy při vyprošťování u dopravních nehod		Datum
		Teorie - 2 hod	Praxe - 2 hod	
1	Dopravní nehody	Obecně	Ustavení zásahového vozidla	
		Bezpečnost při vyprošťování	Průzkum	
		Osobní ochranné pomůcky	Rozhodovací proces VZ	
		Organizace místa zásahu		
2	Stabilizace vozidel	Důvody stabilizace	Stabilizace na kolech	
		Technické prostředky	Stabilizace na boku	
		Základní postupy	Stabilizace na střeše	
3	Práce se sklem	Důvody odstranění skel, typy skel	Odstranění tvrzených skel	
		Technické prostředky	Odstranění vrstvených skel	
		Základní postupy	Odstranění čelních a zadních skel	
			Odstranění bočních skel	
4	Airbagy a ochranné rámy	Airbagy - typy, umístění	Umísťování zachytávačů airbagů	
		Technické prostředky	Umísťování airbagů a předpínačů ve vozidlech	
		Základní postupy	Improvizace	
		Ochranné rámy - typy		
		Předpínače pásů		
5	Odstraňování dveří	Konstrukce vozidel	Odstranění dveří ze strany zámku	
		Technické prostředky	Odstranění dveří ze strany pantu	
		Základní postupy	Odstranění celého boku vozidla	
			Vytvoření třetích dveří	
6	Odstraňování střechy	Konstrukce střech	Úplné odstranění střechy	
		Technické prostředky	Odklopení střechy dopředu	
		Základní postupy	Odklopení střechy dozadu	
			Odklopení střechy do boku	
7	Odtažení sloupku řízení a přístrojové desky	Konstrukce sloupků a přístrojových desek	Odtažení sloupků řízení - hydraulicky	
		Technické prostředky	Odtažení sloupků řízení - pneumaticky	
		Základní postupy	Odtažení přístrojové desky - rozpěrný válec	
			Odtažení přístrojové desky - rozpínák	
			Odtažení přístrojové desky - kombinace	
8	Technika vyproštění s vozidlem na střeše	Možnosti přístupu	Vstup bokem vozidla	
		Technické prostředky	Vstup zadní částí vozidla	
		Základní postupy		
9	Zvětšení místa v prostoru nohou	Technické prostředky	Použití stříhače pedálů	
		Základní postupy	Vytvoření "kapsy"	
10	První pomoc	Typická zranění a mechanismy úrazů	Poskytování první pomoci u DN	
		Základní postupy	Techniky transportu (vyproštění)	

7.5 Finanční prostředky pro odbornou přípravu

Velkým nedostatkem v odborné přípravě hasičů zařazených v jednotkách je rozpočet pro školení a výcvik. V rozpočtech jednotlivých HZS krajů jen málokdy můžeme vidět, že v rozpočtových položkách jsou uvedeny finanční prostředky pro výcvik a školení hasičů. Organizátoři školení jsou tedy většinou odkázáni pouze na dobrou víru a chuť externích organizací a soukromých subjektů pomoci při odborné přípravě hasičů. V porovnání například s Policií České republiky, jejíž příslušníci pravidelně docházejí například na cvičné střelby, nemá HZS kraje předem vyčleněny prostředky, které by mohl použít například pro náhradu ušlého zisku v případě, že by si pozval k odborné přednášce specialistu z oblasti poskytování první pomoci nebo pořízení dřeva a hřebíků k výcviku stabilizace budov a výkopů či k uhrazení pronájmu prostor k výcviku zdolávání požáru ve stavbách a technologických provozech.

Pozitivem je, že se tyto peníze dají obstarat formou grantu kraje či obce nebo formou dotace z některého z evropských fondů, ale ty jsou většinou podmíněny účastí několika složek IZS a na standardní výcvik hasičů ve směně se nevztahují. Tyto finanční prostředky se tedy většinou využijí na organizaci společných cvičení IZS, které do odborné přípravy také patří.

7.6 Spolupráce s automobilkami

Spolupráce s automobilkami v rámci HZS ČR již nějakou dobu aktivní je, nicméně se jedná pouze o spolupráci při pořádání instrukčně metodických zaměstnání (dále jen „IMZ“), a to konkrétně v automobilce Škoda auto a.s., Mladá Boleslav.

Příslušníci, kteří jsou každoročně nominováni a účastní se tohoto IMZ si vyzkouší techniku a taktiku při vyprošťování osob z havarovaných vozidel na nových vozidlech značky Škoda přímo v areálu automobilky v Mladé Boleslavi. Dále se zde dozvědí novinky ze světa automobilismu a v posledních letech je tento IMZ rozšířen o problematiku elektromobility. Bohužel kapacity pro tyto zaměstnání jsou velmi omezené a jejich rozšíření se v budoucnu zřejmě nejspíš nedočkáme. Například HZS ZLK obdrží každý rok pro tento IMZ čtyři volná místa. Na stanicích v HZS ZLK slouží celkem 360 hasičů a v porovnání s pouhými čtyřmi absolventy této odborné přípravy ročně se nelze bavit o tom, že je toto vzdělávání efektivní. Proto je nyní tento kurz určen pouze pro instruktory vyprošťování u dopravních nehod, kterých je v rámci HZS ZLK celkem 24. Každý z instruktorů by měl tento IMZ absolvovat ideálně každých pět let. Se současnými

kapacitami to však u HZS ZLK vychází na periodu šesti let a to ještě nebereme v potaz případnou personální změnu ve funkci instruktora, ukončení služebního poměru některého z instruktorů nebo například komplikaci v podobě pandemie jako ji známe dnes. Bohužel, pokud tento trend bude pokračovat dále v této podobě, tak privilegium vyzkoušet si vyprošťovat osobu z nového moderního havarovaného vozidla budou mít pouze tito instruktoři, ale „obyčejní“ hasiči na stanicích se s těmito vozy setkají až na místě mimořádné události.

Možným řešením této skutečnosti by bylo legislativní nařízení, kdy by všechny automobilky vyrábějící nové vozy na území České republiky byly povinny propůjčovat určitý počet nových vozidel k účelům odborné přípravy hasičů zařazených v jednotkách HZS ČR.

Dalším řešením by mohlo být využití vozidel, které byly po dopravní nehodě uznány jako vozy s totální škodou. To by však zahrnovalo jednání s pojišťovnami a dohodnout podmínky za jakých by se daly tato vozidla využít. Bohužel se mi nepodařilo během zpracovávání podkladů k mé diplomové práci zajistit relevantní informace k této problematice, jelikož mnou oslovené pojišťovny tyto procesy hodnocení škod u havarovaných vozidel berou za jakési své „výrobní tajemství“ či know-how a díky tomu jsem nebyl schopen navrhnout detailnější řešení problému.

Přínosem by rozhodně dále bylo, rozšířit spolupráci se zástupci firem v České republice, zabývajících se prodejem, případně výrobou, nákladních vozidel, autobusů a vozidel poháněných alternativními pohony.

Obrázek 10 Výcvik vyprošťování (Hasiči Vysoké Mýto, 2019)

7.7 Zákon o IZS – spolupráce ZZS a HZS

Jako stěžejní pro vzdělávání hasičů, zejména v rámci první pomoci by mohla být legislativní úprava zákona o IZS. Zde by mělo být jasně zakotveno při jakých činnostech v rámci spolupráce složek IZS zasahují jednotky HZS ČR, ale hlavně činnosti, kdy hasiči zasahují na místě mimořádně události výhradně určené pro záchrannou službu, ale z důvodu nedostatku posádek ZZS byla na místo povolána jen jednotka HZS, která je dostatečně vybavena a proškolená.

Taková spolupráce by měla být vždy mezi poskytovatelem ZZS a HZS předem dohodnuta smluvním vztahem. (Věstník MZČR, 2021)

Pro tyto činnosti je potřeba v zákoně o IZS, popřípadě v jeho příloze, jednoznačně stanovit jasný harmonogram školení, který by zaručil kvalitní školení pro hasiče, kteří by měli zastupitelnou roli v případě, že by situace vyžadovala řešení při zdraví nebo život ohrožujícím stavu, ale ZZS by neměla volné prostředky k jejímu zahájení.

Rozsah minimálního školení v současné době stanovuje každý poskytovatel ZZS dle svého uvážení. (Věstník MZČR, 2021)

To má za následek nejednotnost v systému odborné přípravy a rozdíly ve znalostech a dovednostech hasičů.

Dalším aspektem změny by měla být úprava náhrad za tuto pomoc. Činnost zdravotnické záchranné služby u mimořádných událostí je financována ze zdravotního pojištění pacienta, avšak provádění záchrany života a zdraví příslušníky HZS je tato činnost plně hrazena z rozpočtových prostředků HZS kraje, tedy prostředků ministerstva vnitra.

Návrhem pro zlepšení by mohlo být:

- a) paušální platba ze zdravotního pojištění pacienta ve prospěch HZS kraje za každý uskutečněný výjezd,
- b) přesné vyčíslení částky a jednání se zdravotní pojišťovnou o úhradě těchto finančních prostředků ve prospěch HZS kraje,
- c) vytvoření fondu ve správě ministerstva zdravotnictví.

7.7.1 Paušální platba

K vyčíslení konkrétní částky za výjezd jednotky HZS by bylo za potřebí řešení se specialisty z různých odvětví, ať už s pracovníky ekonomických oddělení dílčích subjektů

či specialisty na zdravotnické pomůcky a jejich používání. Tyto informace však nejsou relevantní pro výsledek této diplomové práce a proto jsem se jimi dále nezabýval. Podstatné však je, že tyto prostředky by mohly být v budoucnu použity pro financování výcviků a školení hasičů nebo pro obnovu či nákup nových zdravotnických pomůcek do výbavy jednotek HZS.

7.7.2 Přesné vyčíslení částky

Tato varianta finančního vypořádání by jistě byla ze všech nejnáročnější. Vyžadovala by personální rozšíření u všech zainteresovaných složek, ale zároveň by byla tou nejspravedlivější a řekl bych, že by byla variantou časově nejnáročnější.

7.7.3 Vytvoření fondu

Vytvoření fondu, do kterého by přispívaly všechny zdravotní pojišťovny z celkové částky vybrané na zdravotním pojištění v České republice, se mi jeví jako nejrozumnější varianta. Legislativně upravené procento této částky by zaručovalo to, že by vždy funkcionáři HZS ČR věděli, s jakým rozpočtem fondu mohou do následujícího roku počítat. Zbývá jen vyřešit otázka, kdo a jakým klíčem by finanční prostředky rozděloval jednotlivým HZS krajů. Tyto prostředky by se rovněž daly využít na nákup zdravotnických prostředků či na financování cvičení a školení hasičů v oblasti poskytování první pomoci.

7.7.4 Katalogový soubor typových činností

Pro jasné stanovení úkolů a cílů jednotlivých složek IZS při společném zásahu je stanoven Generálním ředitelstvím HZS ČR soubor typových činností. Každá ze 17 typových činností obsahuje postup složek IZS a hlavním kritériem je zde charakter mimořádné události, pro kterou je typová činnost určena. Jedná se o mimořádné události typu:

- a) špinavá bomba – zbraň, která může způsobit kontaminaci radioaktivními látkami,
- b) demonstrování úmyslu sebevraždy,
- c) hrozba použití nástražného výbušného systému nebo nález nástražného výbušného systému, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů,
- d) letecká nehoda,
- e) nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů,
- f) opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technoparty,

- g) pátrací akce v terénu,
- h) dopravní nehoda,
- i) mimořádná událost s velkým počtem zraněných osob,
- j) poruchy plynulosti provozu na dálnici,
- k) ptačí chřipky,
- l) poskytování psychosociální pomoci,
- m) chemický útok v metru,
- n) útok aktivního střelce,
- o) mimořádnost v provozu železniční dopravy,
- p) událost s výskytem vysoce nakažlivé nemoci ve zdravotnickém zařízení nebo jiných prostorech,
- q) událost s výskytem vysoce nakažlivé nemoci na palubě letadla s přistáním na letišti Praha Ruzyně. (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2021d)

U většiny z výše uvedených mimořádných událostí je velitele zásahu příslušník HZS. Je však velmi důležité, aby kompetence u dílčích zásahů byly jasně stanoveny a byly v povědomí zasahujících. V opačném případě by neznalost těchto skutečností mohla vést k rozporům na místě mimořádné události, k prodloužení času samotného zásahu a tím k nezvládnutí situace a důsledkem by mohl být větší počet zraněných a usmrcených osob. Je nutné tyto typové činnosti neustále prověřovat u společných cvičení a pravidelně je aktualizovat.

Mým doporučením by dále bylo rozšířit poslední katalog zabývající se nakažlivé nemoci na palubě letadla i na jiná letiště a chemický útok v metru by mohl být zpracován i na jiné prostory, jako například veřejné instituce, školy, sportovní stadiony a další budovy, ve kterých je předpoklad velkého počtu osob. Z důvodu potřeby nasazení velkého množství sil a prostředků pro zvládnutí takovéto mimořádné události, je potřeba pravidelně vytvářet společná cvičení a součinnostní výcviky složek IZS a neméně důležitým aspektem je zapojení do těchto činností také ostatních složek IZS, neziskových organizace a orgánů státní správy a samosprávy, včetně plného zapojení operačního střediska IZS. Bohužel je těmto útokům Evropa stále blíže a je potřeba, aby příslušníci HZS ČR byli na tento typ zásahu velmi dobře připraveni.

7.8 Spolupráce s ministerstvem životního prostředí

Dalším aspektem, který by usnadnil organizaci odborné přípravy v oblasti záchrany osob z vody či výcvik hasičů zaměřený na bezpečnou manipulaci s plavidly by mohla být smlouva či legislativní zakotvení smluvního vztahu s ministerstvem životního prostředí nebo s dílčími povodími. Zorganizovat dnes pro hasiče výcvik či IMZ na vodní hladině, je dnes velmi logisticky náročné a zabere velkou spoustu času. Organizátor takového výcviku nejprve musí vybrat správný typ vodního toku nebo vodního díla, oslovit jejího majitele či správce, vymezit přesné činnosti, které hasiči budou na místě provádět a s jakými plavidly a technickými prostředky. Samozřejmostí je uvedení přesného termínu i s časovým horizontem, kdy by se měl výcvik konat. Pokud organizátor splní veškeré podmínky zadané správcem toku či díla a je-li správce nakloněn pomoci hasičům při výcviku touto formou, může se tato odborná příprava uskutečnit. Avšak i v tomto případě, se někdy hasiči setkají s tím, že je jejich výcvik na místě okolními lidmi vnímám negativně a mnohdy si vyslouží i řadu hanlivých urážek a to například z důvodu, že kvůli svému výcviku blokují vodní cestu. Dalším negativním aspektem tohoto postupu je, že pokud je výcvik řádně naplánován a schválen s konkrétním časem a termínem, může k jeho neuskutečnění přispět například počasí či nutnost zásahu jednotky u skutečné mimořádné události a koloběh schvalování s byrokratickou náročností se musí znovu opakovat. Pokud by byly jasně stanoveny, alespoň v rámci HZS kraje, vodní toky a díla, u kterých by byla vyžadována pouze ohlašovací povinnost, značně by se organizace těchto školení a výcviků usnadnila a jistě by vedla k častějšímu opakování a tím ke zlepšení dovedností hasičů v této oblasti.

7.9 Rozšíření vstupní přípravy nováčků

Problémem dnešní doby u HZS ČR je přijetí nových hasičů do jednotky a jejich základní odborná příprava. Jak již bylo zmíněno výše, předtím, než příslušník může začít vykonávat službu v jednotce zcela samostatně, musí splnit NOV. Negativem je, že tento NOV má celkovou časovou dotaci 600 hodin a to zde ještě není započítaná praxe u jednotky HZS. Bohužel personální obměna u jednotek v rámci HZS ČR je v plném proudu a někteří nově přijatí příslušníci v současné době čekají na povolání do NOV i více než rok. Mnohdy uplyne doba jeden a půl roku od přijetí příslušníka do služebního poměru po jeho plné zařazení do jednotky. Jsou známy i případy, kdy tato doba překročila více než dva roky. Tento fakt, je však pro zachování minimálních početních stavů na stanicích v rámci HZS

ČR dlouhodobě neudržitelný. Když vezmu v potaz, že během pandemie vzdělávací zařízení ministerstva vnitra kurz NOV neprováděla, troufnu si říct, že HZS ČR nebyl daleko od personální krize, jelikož na svých stanicích neměl dostatek kvalitně vyškolených příslušníků. Zachránil to krok, ke kterému se generální ředitelství uchýlilo, a to rozdělení kurzu na tři části. Jednu část absolvují příslušníci u svého HZS kraje, kde mají vzdělávacím zařízením stanovená témata k proškolení a tato témata, ať už teoretická či praktická, absolvují se svou jednotkou, druhou částí je samostudium, které absolvuje příslušník v rámci své služby a třetí částí účast v kurzu ve vzdělávacím zařízení. Samozřejmostí je, že ve třetí části, tedy ve výcvikovém zařízení, absolvují tito příslušníci prokazatelné přezkoušení ze dvou částí předešlých, aby se zabránilo tomu, že by někdo měl nedostatečné znalosti. Tento systém se ukázal jako efektivní, jelikož doba, kterou příslušníci čekali na zařazení do kurzu, se výrazně zkrátila. Bohužel jako vše nové, má i tento systém nějaké nedostatky a je potřeba se nad některými chybami zamyslet a jasně stanovit témata, která mají být proškolená a jakým způsobem. A to tak, aby bylo na všech HZS krajů jasné, co vše si musí absolvent z odborné přípravy odnést a aby bylo zaručeno, že odborná příprava probíhá stejně v rámci celého HZS ČR.

7.9.1 Časová dotace kurzu NOV

Z tabulky níže je patrné, že velká část kurzu se skládá z teoretické přípravy. Některá teoretická témata by se mohla přesunout do kompetence vzdělávání HZS kraje, popřípadě do části samostudia. Jak již bylo zmíněno výše, předtím, než je příslušník povolán do kurzu NOV, musí splnit vstupní přípravu nováčků.

Řešením by bylo, přesunutí některých témat z osnov kurzu NOV do osnov vstupní přípravy nováčků přímo v jednotce HZS a v rámci vzdělávacího zařízení by došlo pouze k přezkoušení těchto znalostí a dovedností. Došlo by tak ke zkrácení doby, kdy je povinen nově přijatý příslušník nucen být přítomen ve vzdělávacím zařízení ministerstva vnitra. Jako velkou výhodou beru také to, že by se s nově přijatým příslušníkem vzdělávala celá jednotka a věřím, že tento fakt by měl velmi dobrý vliv na uchování všech základních znalostí v povědomí všech hasičů v jednotce.

Tabulka 8 Časová dotace kurzu NOV (Nástupní odborný výcvik, 2013)

Organizační část kurzu		Počet hodin
	Zahájení kurzu, vstupní přezkoušení, závěrečná zkouška	32
1.	Organizace HZS ČR a výkon státní správy	29
2.	Zdolávání mimořádných událostí	96
3	Technické prostředky	39
4	Technický výcvik	348
5	Zdravotní příprava a psychologická příprava	40
6	Spojení a komunikace	16
CELKEM		600

Tabulka 9 Osnova vstupní přípravy nováčků (SIAŘ GŘ HZS ČR, 2013b)

Témata vstupní přípravy nováčků
<u>Organizace požární ochrany</u>   Organizace řízení v jednotce PO s vazbou na funkci hasič v době operačního i organizačního řízení: - zásady uplatňované při výkonu služby v dané jednotce PO od nástupu služby do jejího ukončení, - vnitřní předpisy vydané v této oblasti (např. denní řád).
<u>Bezpečnost práce</u>   Zásady bezpečného nastupování do požárního automobilu po vyhlášení požárního poplachu a vystupování z něj, bezpečného výjezdu ze stanice k zásahu a zajištění dveří požárních automobilů při jízdě k zásahu.   Bezpečnostní zásady pro osádku vozidla jedoucího k zásahu.   Místa uložení a způsob zajištění ochranných prostředků na stanici a požární technice.
<u>Technický a pořadový výcvik</u>   Služební zdvořilost, pozdrav – oslovení.   Signály pro dodávku vody a varovné signály.   Přenášení věcných prostředků požární ochrany.   Výcvik s hadicemi.

Práce s proudnicemi.

Základní seznámení s prostředky chemické služby zařazenými v jednotce PO:

- dýchací přístroje a ochranné oděvy,
- jejich určení a ochranné vlastnosti.

Seznámení s komunikačními prostředky v jednotce PO:

- ovládání radiostanic používaných v jednotce PO a komunikace s nimi v družstvu,
- základní údržba přenosných radiostanic prováděná uživatelem.

Věcné prostředky požární ochrany

Osobní výstroj a výzbroj:

- seznámení s výstrojním předpisem,
- ochranné vlastnosti zásahového oděvu, obuvi a osobních ochranných pracovních prostředků (osobní výstroje a výzbroje) používaných v jednotce PO, správné postupy nasazení, užívání a údržby.

Požární příslušenství:

- seznámení s požárním příslušenstvím zařazeným do výzbroje jednotky PO, místa a způsob jeho uložení na stanici, požárních automobilech a požárních přívěsech.

Seznámení s hasicími přístroji:

- rozdělení hasicích přístrojů (přenosné, pojízdné, přívěsné),
- práškové hasicí přístroje,
- vodní hasicí přístroje,
- hasicí přístroje na oxid uhličitý (CO₂),
- pěnové hasicí přístroje (i chemické).

Požární taktika

Hasební obvod

- hasební obvod a předurčenost jednotky PO podle požárního poplachového plánu,
- orientace v hasebním obvodu jednotky PO a navigace jednotky PO při jízdě k zásahu.

7.9.2 Návrh časové dotace kurzu NOV

Organizace HZS ČR a výkon státní správy

Jedná se pouze o teoretické znalosti, které musí být schopen nově nastupujícího hasiče proškolit kterýkoli z velitelů čety či družstva v jednotce HZS kraje.

Zdolávání mimořádných událostí

Teoretické znalosti, které mohou být proškoleny v rámci odborné přípravy jednotky a prakticky ověřeny způsobem výcviku s jednotkou.

Technické prostředky

Některé technické prostředky napříč HZS krajů se mohou lišit. Proto si myslím, že nejlepším způsobem je, naučit nováčka pracovat s těmi prostředky, které má k dispozici pro výkon služby právě u své jednotky a nikoliv, které jsou k dispozici ve vzdělávacím zařízení.

Technický výcvik

Dle mého názoru, je technický výcvik u jednotek HZS dlouhodobě podceňován. Jeho zařazení do vstupní přípravy nováčků v rámci HZS kraje, by rozšířil znalosti mnoha příslušníkům zařazených v jednotkách.

Zdravotní příprava a psychologická příprava

Zdravotní a psychologická příprava je u příslušníků jednotek HZS ČR na velmi dobré úrovni. Řada jednotek má ve svých řadách velmi zkušené zdravotníky, někteří dokonce disponují středním či vyšším odborným zdravotnickým vzděláním. Jejich bohaté zkušenosti z každodenních mimořádných událostí by byly jistě přínosem pro výuku nováčků.

Spojení a komunikace

Napříč HZS krajů jsou používány různé možnosti spojení a komunikace a také rozdílné druhy prostředků geografických informačních systémů. Vzdělávání se na konkrétním typu zařízení, které má v rámci HZS kraje nováčků k dispozici, by bylo jistě přínosem. Samozřejmě by bylo, získat povědomí o jiných možnostech komunikace, se kterými se může setkat v rámci celého HZS kraje.

Tabulka 10 Návrh časové dotace kurzu NOV (vlastní)

Organizační část kurzu NOV ve vzdělávacím zařízení MV		Počet hodin
	Zahájení kurzu, vstupní přezkoušení, závěrečná zkouška	40
1.	Organizace HZS ČR a výkon státní správy - přezkoušení znalostí	2
2.	Zdolávání mimořádných událostí, přezkoušení znalostí	12
3	Technické prostředky, praktická zkouška	12
4	Technický výcvik, praktická zkouška	150
5	Zdravotní příprava a psychologická příprava, přezkoušení znalostí	12
6	Spojení a komunikace - praktická zkouška, přezkoušení znalostí	12
CELKEM		240

7.10 Výcvik instruktorů

V rámci některých druhů odborné přípravy, by měl mít každý HZS kraje jmenován sbor instruktorů pro danou odbornou přípravu. Tito instruktoři mají ve svých kompetencích předávání nových poznatků ostatním příslušníkům své jednotky. Instruktoři organizují pro příslušníky svých jednotek instrukčně metodická zaměstnání, školení či praktické výcviky v rámci směny, ale i mimo ni. Spolupracují přitom navzájem, ale také využívají prostory a prostředky jiným subjektů, jak už soukromých tak těch ve státní správě a samosprávě. Jedná se například o:

- a) instruktor vyprošťování u dopravních nehod,
- b) instruktor práce ve výšce a nad volnou hloubkou,
- c) instruktor práce na vodě a zamrzlých hladinách,
- d) instruktor stabilizace budov a výkopů,
- e) instruktor obsluhy motorových pil,
- f) instruktor flashover (zařízení simulující reálné podmínky u požáru),
- g) zdravotník,
- h) a další.

Díky tomu, že situace ve vzdělávacích zařízeních ministerstva vnitra, a to nejen z důvodu pandemie, je komplikovaná a kapacity pro organizaci kurzů jsou nedostatečné, bylo by řešením zaměřit se u specializačních kurzů právě na tyto instruktory, kteří by nabyté znalosti a dovednosti předávali v rámci školení u jednotek HZS kraje. To znamená, že by do těchto specializačních kurzů nejezdili hasiči bez specializace,

ale pouze instruktoři z jednotlivých HZS krajů. V současné době, je například z řad HZS ZLK 27 příslušníků čekajících na zařazení do kurzu Práce v divoké vodě, která je nezbytná pro kvalitní záchranu osob v případě povodní či tonutí v rozvodněných řekách. Z toho je pouze 15 instruktorů pro tuto činnost.. Pokud vezmeme v potaz fakt, že školní a výcvikové zařízení má kapacity na zorganizování pouze jednoho kurzu o 30 účastnících pro celý HZS ČR za rok, musíme uznat, že ve vzdělávání této problematiky se musí něco změnit.

7.11 Sjednocení hodin v legislativě

Rozdílnost ve znalostech a dovednostech hasičů napříč celým HZS ČR pravděpodobně vychází z jejich legislativního základu. Po důkladném prostudování interních aktů generálního ředitele HZS ČR a konspektů odborné přípravy jsem zjistil, že některá témata nad rámec pravidelné odborné přípravy, která mají být pravidelně proškolená u jednotek HZS ČR, nemají jasně danou časovou dotaci. Například minimální rozsah odborné přípravy na téma vyprošťování u dopravních nehod je osm hodin za rok. Doporučená doba je však u tohoto tématu hodin 16. Pokud se podíváme do osnovy, která je rovněž stanovena tímto interním aktem, je její doporučený rozsah 16 hodin. Avšak již není dáno, u kterých témat může školitel časovou dotaci zkrátit nebo dané téma zcela vyjmout z obsahu školení. Zcela identická je tato situace u odborné přípravy na téma pro práci na vodě a zamrzlých hladinách. I z tohoto důvodu se během mých rozhovorů s hasiči objevovaly odpovědi, že je legislativa nesrozumitelná a zbytečně složitá.

Anomálie v pravidelné odborné přípravě je v oblasti poskytování první pomoci na místě zásahu. Zde jsou vypsána témata, která mají být proškolená s časovou dotací nejméně 16 hodin ročně. Témata jsou soustředěna do dvou bloků a každé téma má svůj časový rámec. Před každým školením tohoto typu, je potřeba z těchto témat vytvořit osnovu a do nich zařadit témata z bloku „A“ a vybraná témata bloku „B“ tak, aby byly v rozsahu nejméně dvou hodin, ale zároveň se témata z bloku „B“ musí zařadit do osnovy minimálně jednou za čtyři roky. Dle mého názoru se jedná o komplikaci, která je zde zcela zbytečná.

Možným řešením by bylo, jasně stanovit časovou dotaci u každého tématu odborné přípravy a nezavdat tak možnost spekulacím a tím zajistit jednotnou linii odborné přípravy napříč HZS ČR.

7.12 Konspekty odborné přípravy

Pro některá témata z odborné přípravy hasičů zařazených v jednotkách jsou zpracována odborníky z řad HZS krajů, vzdělávacích zařízení i externích organizací tzv. Konspekty odborné přípravy. Jsou to jakési učební texty, které by měly být používány při každodenním školení příslušníků jednotek.

Prvním nedostatkem je obsáhlost těchto konspektů. Například pro odbornou přípravu vyprošťování u dopravních nehod je vydáno celkem pět konspektů odborné přípravy, které se zabývají tematikou, která je rozepsaná níže v tabulce.

Tabulka 11 Časová dotace odborné přípravy vyprošťování u dopravních nehod (vlastní)

KONSPEKTY ODBORNÉ PŘÍPRAVY VYPROŠŤOVÁNÍ U DOPRAVNÍCH NEHOD			
Téma	Doporučený počet hodin		Celkem stran textu
	Teorie	Praxe	
Konstrukce vozidel	3		34
Pracovní postupy při vyprošťování	2	4	19
Speciální technické prostředky pro vyprošťování	1		10
Taktika zásahu při dopravních nehodách	2		14
Zásah u vozidel s alternativními pohony	4		40

Při porovnání časových dotací dle interního aktu a obsahu konspektů odborné přípravy je zřejmé, že tyto časové limity nejsou v souladu. Dle legislativy je doporučená doba školení osm hodin teorie a osm hodin praxe. Když se však podíváme do konspektů odborné přípravy, které jsou zmíněny výše v tabulce, jejich časová dotace v součtu je 12 hodin teorie a 4 hodiny praxe. Když ze stejného pohledu porovnáme odbornou přípravu pro práci na vodě a zamrzlých hladinách, tak zde v konspektech máme sice soulad v 16 hodinové dotaci, ale dle konspektů již nezjistíme kolik z nich je teoretické vzdělávání a kolik je vyhrazeno pro praktický výcvik. Zde se opět nabízí řešení ve formě jednotné metodiky a jasně stanovených časových dotací pro oblast teoretického školení a praktického výcviku tak, aby nedocházelo ke spekulacím a rozlišnostem.

Dalším nedostatkem je aktuálnost konspektů odborné přípravy. Některé z konspektů již nebyly dlouhou dobu aktualizovány, což má za následek to, že některá témata vyžadována legislativním rámcem nejsou obsažena v konspektech odborné přípravy. Je tedy potřeba, pro kvalitu výcviku a školení prohledat jiné zdroje, což opět navyšuje časovou dotaci a tvoří nesoulad.

7.13 Odborná příprava hasičů – strojníků

Největší zodpovědnost při řešení mimořádných událostí nese v rámci svých rozhodnutí a rozkazů velitel zásahu. Příslušníci vykonávající tuto funkci jsou na zvládnání tíhy zodpovědnosti a na rychlost rozhodování velmi dobře školeni a cvičeni. Avšak dle mého názoru, v pořadí druhý nejdůležitější hasič v jednotce, má na zvládnání stresu a na vypořádání se s nástrahami provozu na pozemních komunikacích velmi málo možností se zdokonalovat. Již dlouhá léta má HZS ČR problém sehnat kvalitní řidiče, kteří by disponovali širokou zkušeností s řízením nákladních vozidel. V současné době má velká část hasičů – strojníků praxi v řízení nákladního vozidla pouze z výukových hodin autoškoly. Bezpečná jízda na místo mimořádné události je jedinou částí operačního řízení, kdy je plná odpovědnost v kompetenci někoho jiného než velitele zásahu. Jednotka přepravující se do místa zásahu používá zvláštní výstražné zařízení, což může být často důvodem vzniku nebezpečných situací. Zkušenosti jak řidiče, tak velitele jsou zde více než potřeba. Použití majáku a sirény totiž může být někdy kontraproduktivní a může vést až k vytvoření chaosu. V případě použití v dopravní zácpě mohou zvukové signály u některých méně zkušených řidičů vytvořit stres, který zablokuje jejich zdravý úsudek. Řidiči okolních vozidel v tomto případě začnou dělat chyby a mohou svým chováním značně zpomalit průjezd kolonou. Zde je možnost pro velitele zasáhnout do situace, rozhodnout o vypnutí výstražného zařízení a o projetí kolonou v klidovém režimu. Po projetí nebezpečného úseku by však měl velitel rozhodnout o opětovném zapnutí výstražného zařízení, aby mělo zásahové vozidlo opět statut vozidla s právem přednostní jízdy. (Trčka, 2013)

V roce 2016 vznikl unikátní projekt ve spolupráci s Ministerstvem vnitra České republiky a Českou kanceláří pojistitelů, ve kterém jsou školeni řidiči vozidel IZS. Tento projekt se nazývá Profesionalizace řidičů složek IZS ČR. Během kurzu účastníci obdrží teoretické znalosti, ale hlavně praktické rady při manévrování s vozidlem, brzdění na různých typech povrchů, v přímém směru i při zatáčení. Dále se pak řidiči naučí lépe se vyhýbat překážce a zvládnout smyk či aquaplaning. Tento projekt je určen zejména pro policisty a hasiče a jeho kapacita by měla být 19000 policistů a 5000 hasičů za dobu tří let. Myslím si však, že jsou tyto kapacity nedostatečné a že ani do dnešního dne nebyly tyto kapacity naplněny. Taková metodická zaměstnání mají pozitivní vliv na odbornou přípravu hasičů – strojníků, tedy nelze než doporučit pokračování těchto kurzů a navýšení jeho kapacit. (Hasičský záchranný sbor České republiky, 2021e)

7.14 Odborná příprava se specialisty z dílčích oborů a odvětví

Velkým přínosem do odborné přípravy hasičů je školení či seminář s externím specialistou. Například zástupce společnosti výrobce věcného prostředku, jež má s daným požárním příslušenstvím bohaté zkušenosti, dokáže hasičům v jednotce předat veškeré informace, slabé i silné stránky výrobku zjištěné u zkoušek prostředku a nepřeberné množství způsobů a druhů použití daného prostředku. Stejnou roli hrají v odborné přípravě hasičů specialisté v oboru stavebnictví, automobilismu, zootechniků nebo například dodavatelé energií. Negativem, jak již bylo zmíněno výše je, že chybí finanční prostředky k tomu, aby si jednotlivé HZS krajů takové odborníky zvaly k instrukčně metodickým zaměstnáním nebo přednáškám. Proto jsou hasiči odkázáni pouze na dobrou vůli vedení dílčích společností.

U HZS ZLK se podařilo v roce 2020 a 2021 zorganizovat téměř desítku odborných seminářů díky společnosti GasNet, která je provozovatelem největší plynárenské distribuční soustavy v České republice. Školení se zúčastnili všichni velitelé čet, velitelé družstev, techniků chemické a techniků technické služby v rámci HZS ZLK. Na konec září roku 2021 je dohodnuto instrukčně metodické zaměstnání se zástupci americké firmy Paratech, která dodala jednotkám HZS ZLK stabilizační a vyprošťovací nástroje. Firma Paratech se zabývá výrobou a prodejem pneumatických zdvihacích vaků, nástrojů pro destrukci, stabilizaci, záchranných přívěsů, ale také se zabývá výcvikovými a taktickými kurzy. Ve svých školeních používá svá know-how a z toho důvodu jsou tyto kurzy za úplatu. V České republice se ze soukromých organizací zabývá školením a taktickými kurzy například firma Luing - Pyrex v Ostravě. Ta se převážně specializuje na odborné semináře týkající se vyprošťování zraněných osob z havarovaných vozidel.

7.15 Psychologická připravenost příslušníků

Každodenní zásahy jednotek HZS ČR ukazují, jak je povolání hasiče náročné a to nejen s vysokými nároky na fyzickou kondici a dlouhodobou vytrvalost, ale jsou zde kladeny nároky na vysokou psychickou odolnost. Příslušníci tedy musí být velmi odolní, ale zároveň musí umět projevit lidskost. Hasiči musí disponovat dovednostmi, díky nimž zvládnou pracovat se stresem, který si sebou nesou po náročném zásahu jednotky, ale také musejí umět dobře komunikovat s lidmi, kteří mají újmu na zdraví nebo s pozůstalými, kteří přišli o své blízké. V rámci HZS krajů probíhají kurzy první psychické pomoci, která je poskytována účastníkům mimořádných událostí a také kurzy posttraumatické péče, kde se hasiči učí zvládat stres a zážitky prožité při řešení mimořádných událostí. Bohužel

tyto kurzy nemají jasně danou osnovu a tak v rámci jednotlivých krajů probíhají rozdílně a někde dokonce vůbec. Příslušníci jednotek se velmi často setkávají se situacemi, které přesahují běžnou lidskou zkušenost. Mnohé z nich však často přesahují i běžnou zkušenost dlouholetého záchranáře. Devastující zranění s následkem smrti či smrt dítěte patří vůbec k nejzávažnějším negativním prožitkům v hasičské praxi. I z tohoto důvodu vznikla potřeba pečlivě vybírat uchazeče o povolání hasiče a před zařazením do jednotky ověřit, zda zvládne nástrahy výkonu služby u HZS ČR. Hasiči jsou velmi často vystaveni:

- a) ohrožení vlastního života nebo tělesné integrity,
- b) ohrožení života a zdraví kolegů,
- c) obzvlášť tragickým událostem,
- d) smrti, zranění, utrpení obětí,
- e) setkání s extrémně vypadajícími zraněnými nebo mrtvými osobami,
- f) pocitům bezmoci v důsledku selhání nebo neúčinnosti záchranářského snažení.

Řešením by mohlo být nastavení jasných osnov kurzů, jejichž cílem by bylo získání základních poznatků o chování lidí v zátěžových situacích a jednoduchých postupech, jak s těmito lidmi jednat a absolvování této odborné přípravy by bylo vymahatelné po každém příslušníkovi zařazeného v jednotce HZS. Jedním z kurzů by měla být komunikace s účastníky mimořádných událostí, kde by se měli hasiči učit:

- a) základní pravidla první psychické pomoci,
- b) komunikaci se sebevrahem,
- c) komunikaci s viníkem dopravní nehody,
- d) komunikaci s ostatními účastníky dopravní nehody,
- e) komunikaci s agresivním člověkem,
- f) komunikaci s dětmi,
- g) komunikaci s rodičem v případě zranění či smrti potomka,
- h) doprovázení k mrtvému.

Pokud hasič prožije ve službě, ale i mimo ni negativní prožitek, který není schopen sám vyřešit, má možnost se obrátit na psychologa v rámci svého HZS kraje. Ten má za úkol mimo jiné péči o příslušníky, aby si při náročné službě u HZS dokázali zachovat lidský

přístup, nadhled a další osobnostní hodnoty. Na druhou stranu je potřeba, aby byl příslušník velmi odolný, ale zároveň musí umět mluvit o svých problémech, v případě, že to situace vyžaduje. V případě nezvládnutí negativního prožitku, se může příslušník dostat do střetu emocí, což může vést ke komunikačním problémům na pracovišti.

Psycholog HZS kraje zajišťuje posttraumatickou péči v souvislosti s náročnými zásahy prostředky:

- a) individuální péče,
- b) skupinové péče,
- c) na místě zásahu,
- d) na hasičské stanici,
- e) v místě bydliště,
- f) v nemocnici,
- g) a také soustavnou koordinací výkonu posttraumatické péče.

Dle mého názoru, by měl každý příslušník zařazený v jednotce některého z HZS kraje absolvovat kurz či jiné metodické zaměstnání, po jehož absolvování by měl zvládnout dobře pracovat se stresem, měl by rozpoznat, kdy na daný problém není schopen sám adekvátně reagovat a vyhledat odbornou pomoc.

Dále by se každodenní odborná příprava v rámci směny měla zabývat tématy psychologické problematiky, jako jsou:

- a) organizace psychologické služby HZS ČR,
- b) stres, trauma, posttraumatická stresová porucha,
- c) psychologické aspekty řízení vozidel s právem přednostní jízdy,
- d) krizová komunikace na místě mimořádné události,
- e) první psychická pomoc osobám zasaženým mimořádnou událostí,
- f) jednání s osobou se sebevražednými úmysly,
- g) komunikace s osobami se zdravotním postižením, dětmi a seniory.

ZÁVĚR

Být fyzicky a také psychicky připraven na výkon služby v jednotce hasičů je pro každého příslušníka velmi důležité. K tomu, aby tato podmínka byla splněna, je zapotřebí, aby systém odborné přípravy fungoval na špičkové úrovni. Pokud se budou ve vzdělávání hasičů objevovat nedostatky, může to zapříčinit fakt, že se hasič dostane do situace, kdy nebude schopen rychle a adekvátně zareagovat. Pokud vezmeme v potaz, že hasič je většinou ten, který jde pomáhat tam, kde už nikdy jiný pomoci nemůže, je potřeba vzniku takové události zabránit. Důležité je, aby každý člen jednotky věděl, jaký je jeho úkol a aby věděl, jaká nebezpečí mu hrozí u jednotlivých mimořádných událostí.

Téma diplomové práce jsem si vybral ke zpracování proto, abych získal podklad, při připomínkovém řízení interních aktů HZS ZLK věnující se odborné přípravě hasičů, ale také pro získání podpůrného materiálu ke školení a výcviku jednotek HZS kraje. Ukázalo se, že je mnoho aspektů, které rozvoj a zvyšování kvality odborné přípravy příslušníků ztěžují a že by bylo vhodné, vzhledem k rostoucím rizikům všude kolem nás, zpracovat na aktualizacích některých právních norem a předpisů, dále pak na zařazení aktuálních témat dnešní doby a dále by bylo zcela na místě pravidelně získávat zpětnou vazbu od samotných hasičů a vyhodnocovat, zda se vzdělávání hasičů posouvá kupředu, stagnuje či pomalu ztrácí na své efektivitě.

V teoretické části práce je vylíčen vývoj požární ochrany ve světě i u na našem území a je zde prezentován legislativní rámec odborné přípravy příslušníků HZS ČR.

Cílem diplomové práce bylo zjištění nedostatků ve vzdělávání hasičů a navržení změn, které by vedly ke zkvalitnění odborné přípravy hasičů, a tím ke zvýšení efektivity práce při zdolávání mimořádných událostí.

Zpracováním vlastního průzkumu dotazováním příslušníků zařazených v jednotkách HZS ZLK, jsem po vyhodnocení dospěl k několika nedostatkům. Stanovil jsem skupinu specialistů v oboru odborné přípravy a v této skupině jsme se pomocí brainstormingu snažili vygenerovat nové myšlenky vedoucí ke zvýšení úrovně vzdělávání hasičů. Výsledky této skupinové techniky jsem zakomponoval do praktické části diplomové práce a k nim jsem přidal další své poznatky, nabyté za svou téměř patnáctiletou praxi u bezpečnostního sboru. Všechny stanovené cíle práce byly naplněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

COBRA lektor, 2016: *Osnovy kurzu COBRA lektor*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-153002-1/PO-IZS-2016

ČESKO, 2000. *Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

ČESKO, 2001. *Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany*. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-247>

ČESKO, 2003. *Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

ČESKO, 2015. *Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů*. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>

Český rozhlas, 2019: *Hasiči mají unikátní prostor pro nácvik nejsložitějších zásahů. Těžko na polygonu, lehký při požáru* [online]. 2019 [cit. 2021-7-2]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/hasici-maji-unikatni-prostor-pro-nacvik-nejslozitejsich-zasahu-tezko-na-polygonu-7789209>

Dekontaminace hasičů, 2004: *Osnovy kurzu Dekontaminace hasičů*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. PO-1532/IZS-2004

Fire Stream. *Autel Robotics and DroneSense partner to enable advanced public safety UAS Operations* [online]. 2021 [cit. 2021-7-29]. Dostupné z: <https://firestream.media/autel-robotics-and-dronesense-partner-to-enable-advanced-public-safety-uas-operations/>

Flashover, Rollover, Backdraft. *Hasiči a požární taktika* [online]. 2016 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: http://www.pozarnitaktika.snadno.eu/Flashover_Rollover_Backdraft.html

Hasiči Vysoké Mýto, 2019: *Návštěva u podnikových hasičů Škoda Auto* [online]. 2019 [cit. 2021-7-7]. Dostupné z: <http://hasici.vmyto.cz/2019/11/19/navsteva-u-podnikovych-hasicu-skoda-auto/>

Hasičský záchranný sbor České republiky: *Historie profesionální požární ochrany v českých zemích* [online]. 2021a [cit. 2021-6-13]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>

Hasičský záchranný sbor České republiky: *Systém jednotek požární ochrany* [online]. 2021b [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Hasičský záchranný sbor České republiky: *Výkon služby* [online]. 2021c [cit. 2021-7-4]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vykon-sluzby.aspx>

Hasičský záchranný sbor České republiky, 2021d: *Dokumentace IZS* [online]. [cit. 2021-7-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>

Hasičský záchranný sbor České republiky, 2021e: *Profesionalizace řidičů složek IZS ČR* [online]. [cit. 2021-7-16]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/profesionalizace-ridicu-slozek-izs-cr.aspx>

Hey, Chief, Are We Training Them for Failure? *Firefighter Nation* [online]. 2021 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <https://www.firefighternation.com/fire Rescue/hey-fire-chief-are-we-training-them-for-failure/>

Chemická služba, 2010.: *Osnovy kurzu chemická služba*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-82107-3/PO-VZ-2010

Instruktor vyprošťování u dopravních nehod, 2021: *Osnovy kurzu Instruktor vyprošťování u dopravních nehod*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-48101-1/PO-PVP-2021

Interior Firefighting. *Atemschutz un faelle* [online]. 2004 [cit. 2021-7-3]. Dostupné z: <https://www.atemschutzunfaelle.eu/download/desmet-ia-english.pdf>

Jeřábníků a vazačů HZS ČR, 2006: *Osnovy kurzu Jeřábníků a vazačů HZS ČR*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. PO-1700/IZS-2006

KOUBEK, Josef, 2007. *Řízení lidských zdrojů: základy moderní personalistiky*. 4., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-168-3

Manipulace se zvířaty při mimořádných událostech, 2010: *Osnovy kurzu Manipulace se zvířaty při mimořádných událostech*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-82113-1/PO-VZ-2010

Nástupní odborný výcvik, 2013.: *Osnovy kurzu Nástupní odborný výcvik*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-22854-1/PO-PVP-2013

Neodkladná zdravotnická pomoc, 2020: *Osnovy kurzu Neodkladná zdravotnická pomoc*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-166893-2/PO-IZS-2020

Obsluha motorových pil v jednotce PO, 2014: *Osnovy kurzu Obsluha motorových pil v jednotce PO*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-164809-1/PO-IZS-2014

Pokyn ředitele HZS Zlínského kraje: *kterým se stanoví denní řád příslušníků s nerovnoměrně rozvrženou dobou služby zařazených v jednotkách HZS Zlínského kraje*. In: Č. j. HSZL-2093-1/Ř-2015. 2015, částka 019

Požáry.cz: *Hasičství ve starém Římě* [online]. 2010 [cit. 2021-6-12]. Dostupné z: <https://www.pozary.cz/clanek/34766-hasicstvi-ve-starem-rime/>

Radiační ochrana, 2006: *Osnovy kurzu Radiační ochrana*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. PO-1634/IZS-2006

Sdis86. *Le centre de formation* [online]. 2021 [cit. 2021-8-1]. Dostupné z: <https://www.sdis86.net/Les-sapeurs-pompiers-vous-forment/Le-centre-de-formation>

SIAR GŘ HZS ČR, 2013a. *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky: k odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky*, 2013. In: Sbírka interních aktů generálního ředitele HZS ČR, 2013, částka 3

SIAR GŘ HZS ČR, 2013b. *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky: kterým se stanoví základní zaměření pravidelné odborné přípravy jednotek požární ochrany a příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR*. In: Sbírka interních aktů generálního ředitele HZS ČR, 2013, částka 57

SIAR GŘ HZS ČR, 2013c.: *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky: kterým se stanovují normy znalostí hasičů*. In: . Sbírka interních aktů generálního ředitele HZS ČR, 2013, částka 54

SIAR GŘ HZS ČR, 2019: *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky: kterým se stanoví požadavky na vedení odborné přípravy v zařízeních simulujících reálné podmínky požáru používaných u Hasičského záchranného sboru České republiky*. In: . Sbírka interních aktů generálního ředitele HZS ČR, 2019, částka 49

Spojová služba, 2014.: *Osnovy kurzu Spojová služba*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-14516-1/PO-PVP-2014

Strojní služba, 2014.: *Osnovy kurzu Strojní služba*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-3122 -1/PO-PVP-2014

Strojníků, 2014.: *Osnovy kurzu Strojníků*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-28991-1/PO-PVP-2014

Taktické řízení, 2018.: *Osnovy kurzu Taktické řízení*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-120268-1/PO-IZS-2018

Technická služba, 2017.: *Osnovy kurzu Technická služba*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. MV-81365-1/PO-IZS-2017

TRČKA, Martin, 2013. *Provádění požárního zásahu*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-135-4

Věstník MZČR, 2020: *Metodický pokyn pro systematické využívání poskytovatelů první pomoci na vyžádání (first responderů)*. In: 2020. částka 8. Dostupné také z: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2021/06/Vestnik-MZ_8-2021.pdf

Vůdce malého plavidla, 1998: *Osnovy kurzu Vůdce malého plavidla*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. PO-525/II-98

WALLINGTON, Neil, 2012. *Hasičské automobily & historie hasičství: světová encyklopedie: boj s ohněm a záchranné akce: 700 fotografií současné i historické hasičské techniky z celého světa. 2*. Přeložil Lumír MIKULKA. Čestlice: Rebo. ISBN 978-80-255-0407-9

Základní odborná příprava hasičů se specializací pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou, 2006: *Osnovy kurzu Základní odborná příprava hasičů se specializací pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou*. In: . MINISTERSTVO VNITRA GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, č. j. PO-1388/IZS-2006

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

GŘ	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS	Hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS ZLK	Hasičský záchranný sbor Zlínského kraje
IMZ	Instrukčně metodické zaměstnání
JPO	Jednotka požární ochrany
NOV	Nástupní odborný výcvik
OPIS	Operační a informační středisko
PČR	Policie České republiky
SOŠ PO F-M	Střední odborná škola požární ochrany ve Frýdku – Místku
ŠVZ	Školní a výcvikové zařízení
VZ	Velitel zásahu
ZZS	Poskytovatel zdravotnické záchranné služby

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Výcvik ve Flashover kontejneru	39
Obrázek 2 Výcvik v polygonu	40
Obrázek 3 Výcvikový areál HZS ZLK	62
Obrázek 4 Výcvik požárního zásahu	63
Obrázek 5 Výcvik zásahu s únikem nebezpečné látky	64
Obrázek 6 Výcvik vyprošťování u dopravní nehody	65
Obrázek 7 Výcvik zásahu ve výšce a nad volnou hloubkou.....	66
Obrázek 8 Místo pro výcvik záchrany ze závalů a sutin	67
Obrázek 9 Schéma výcvikového areálu HZS ZLK	69
Obrázek 10 Výcvik vyprošťování.....	73

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Plošné pokrytí jednotkami PO	23
Tabulka 2 Početní stavy příslušníků	24
Tabulka 3 Východiska a předpoklady	46
Tabulka 4 Analýza výsledků přezkoušení	48
Tabulka 5 Denní řád pro příslušníky	61
Tabulka 6 Návrh nového denního řádu pro příslušníky	61
Tabulka 7 Návrh osnovy školení ve vyprošťování u dopravních nehod	71
Tabulka 8 Časová dotace kurzu NOV	79
Tabulka 9 Osnova vstupní přípravy nováčků	79
Tabulka 10 Návrh časové dotace kurzu NOV	82
Tabulka 11 Časová dotace odborné přípravy vyprošťování u dopravních nehod	84

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Jak hodnotíte současný stav provádění odborné přípravy příslušníků HZS zařazených v JPO?	51
Graf 2. Je potřeba se spíše zaměřit na teoretickou část znalostí nebo na praktické dovednosti zasahujících hasičů?	51
Graf 3. Uvítal byste při provádění odborné přípravy širší spolupráci s ostatními složkami IZS?	52
Graf 4. Myslíte si, že legislativní rámec pro provádění odborné přípravy hasičů je lehce uchopitelný a dobře aplikovatelný do praxe?	52
Graf 5. Kdo je zodpovědný za odbornou přípravu hasičů zařazených v jednotkách PO u HZS ČR?	53
Graf 6. Jaké nástroje máte vy osobně k dispozici pro svou odbornou přípravu, popř. odbornou přípravu ostatních příslušníků v jednotce PO?	54
Graf 7. Máte v rámci směny dostatečnou časovou rezervu pro kvalitní odbornou přípravu?	54
Graf 8. Znáte nějaké webové stránky, které se zaměřují na odbornou přípravu hasičů?	55
Graf 9. Napadne Vás v současné chvíli nějaká oblast odborné přípravy, která se Vám zdá proškolená nedostatečně?	56